

Numerul 25—26 Oradea-mare 27 iun. v. (10 iul. n.) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Detunata.

Detunata, tu regina munților din jurul teu,
Tu ești templu de mărire, ridicat de Dumnezeu.
Ție-ți cade la picioare muritor și împărat
Și se 'nchină mânei care ca minune te-a creat.

Falnică fără păreche, tu cu ochii rătăcești
Și departe liniștită, lumea mare o privești;
Ai văzut eroi mulțime pentru neamul lor murind
Și martiri cari de osândă, apropiatu-s'au zimbînd.

Când străin de neam și lege stă în fața ta uimit,
Tu ca o regină mândră privești rece și răstit;
Dar când doina cea de jale se strecoară printre brazi,
Tu suspini dulce crăiasă și pe gânduri grele cazii.

Știi Românul de ce plânge și cunoști durerea lui!
Tu-i știi tainele pe toate, dar nu le spui nimenui;
Ci te sbati, vuești năvalnic și cumplit te răsboești,
Plângi cu noi bună crăiasă și cu noi te jeluești.

Iar la zile mari României când s'adună 'n jurul teu
Și în hora mare cearcă să-și îneco traiul greu:
Vesală tu salți iubită și cu noi și tu doinești
Și prin freamătul de cetini, mii de bazme ne șoptești.

Detunata, tu ești templu ridicat de Dumnezeu,
În care făptura 'ntreagă preamărește opul seu;
Ție-ți cade la picioare muritor și împărat
Și se 'nchină mânei care ca minune te-a creat.

MARIA CIOBAN.

Răslețe eugetări asupra vieții religioase.

Nu e adevărat, că neamul românesc „are nevoie”
Necum zice frații noștri din liberul regat, dar e adevărat, că el duce lipsă de multe de toate: Istoria poporului român încă nu este scrisă, cum frumoasa sa limbă încă nu este stabilită. Obiceiurile religioase stricăcioase trebuie purificate.

Dulce și bogată limbă; — ea adastă numai după un maestru organizator, carele să pună în sistem mărețele-i conture și — purificată de tot ce impropriu îi este — să ni-o prezinte îmbrăcată în haina corectei vorbiri și a dreptei scrieri, demne de frumsețile ei.

Mai puțin bogată în evenimente mari, din contră ici-colea învălțată cu vâlul posomorit al letargiei, — istoria poporului român ni se prezintă din timp în timp în conture neclare. Așteaptă și ea pe dibaciul arhitect, carele să reconstruiască un monumental edificiu istoric, adevărat ca fond, simetrie ca stil și perfect ca formă.

Stabilă-se-va limba, se va purifica credința și se va scrie istoria, aceste scumpe comori ale oricărui popor, atunci când noi vom fi ajuns la o cultură națională înălțată.

Cultura unui popor are o perfectă asemănare cu un testimoniu școlastic. Ambele consist din mai multe criterii asupra progresului, ce-l face cineva într-o perfecționare sa psihică și fizică. Notele aceste singuratece dau pe urmă un resumat, ca notă generală.

Sus la căpătiul unui testimoniu școlar stă de regulă religiuinea, ca și cum darurile acesteia s'ar revărsa peste toți ceilalți rami de știință. În cultura individului, ca și a unui întreg popor, religiozitatea

penetrează, vivificând toate celelalte elemente constitutive.

Cum inse zadarnică și inutilă rămâne străduința unui școlar, care umblă schiopătând între note speciale *eminente* și *secunde*; — fiind că *plus* și *minus*, desvalorându-se reciproc, produsul lor e *zero*, — tot asemenea zadarnică este stăruința unei națiuni, — care de ar și face unele progrese pe un teren sau altul — nu ar nizuși a câștiga *cultura*, ca notă generală.

De aci nu face excepție nici *religiunea*. Nota generală a unui popor, care ar cultivă, pentru exemplu, numai religiozitatea, va fi pururea *zero*, ce pe teren cultural se exprimă printr'un cuvânt mai grav și mai rușinos, de cum este nota ceea a unui biet școlar; — prin cuvântul: *Înapoiți*.

Aplicată la adreca unui întreg popor, nota aceasta înseamnă, că în emulația popoarelor către perfecționare suntem dintre cei de pe urmă. Ea este cu atât mai genantă, cu cât mai justă este. Justă e inse totdeauna, fiind că o lume o dă, ca verdict; — precând secunda școlarului o dă un singur om, carele adese greșește cu voe și fără de voe.

Când într'o ființă se intrupează *credința* cu *știința* în mod armonie și perfect echilibrat, atunci avem în față figura adevăratei culturi: *Caracterul nobil și ferm*. Fără cultură nu există *caractere* — și fără caractere nu există *libertate*, oricât ne-am boci, sau sinamăgi...

Adevărata cultură — de ar fi cât de sermană — nici odată nu rămâne fată bătrână și nici nevastă stearpă; ea se însoțește cu *caracterul solid*, ca cu bărbatul seu, — și primogenita din asta însoțire *libertatea este*.

În mod sporadic se găsesc, ce e dredt, popoare inculte și totuși libere de jug, dar nu libere ca viață spirituală. Popoare culte inse, cari ar suferi jugul, nu există. Cum este poporul, așa sunt libertățile lui. Un popor cult consistă deci din *caractere solide*. Unde nu este așa, cultura nu este decât o spoială; — ori câte prescuri am depune la altar.

Se vorbește mult, dar totdeauna fără rost, de un mare resboiu, ce s'ar da între religii și științele naturale...

Între adevărata știință și adevărata religiozitate nu există de fapt nici un contrast, — prin urmare nici conflict și resboire.

Din contră, cu cât mai afund a pătruns cineva în Natură, cu atât mai limpede vede și vestește măreția ei; — puterea, înțelepciunea și ordinea admirabilă, ce o stăpânește. Cei mai erudiți exploratori ai naturii sunt plini de înaltă admirație pentru creațiune și de o fească pietate pentru Creator...

Cuvine-se să amintim aici numele unui Copernicus, unui Faraday, Herschel, Liebig, Thomson etc. — iar părintele științelor naturale Bacons de Verulam, mort la 1626, ne zice în numele tuturor: *Știința superficială neagă Dumnezeirea; — cea aprofundată nici odată*...

Prigonirea religiozității nici nu e cu puțință. Ori-cine a încercat lucrul acesta, n'a isbutit. Pentru

că religiozitatea residă în inimile oamenilor și este un nutremânt indispensabil al sufletelor lor.

Nu tot asemenea scutite sunt diversele dogme și sisteme religioase; — din contră aceste, precum și nimbul sântelor instituții, au suferit adese maculare, dar nici odată dintr'alte părți, decât numai de la propriii lor ministri imbecili și rei.

În cazuri de aceste se revoltă, firește, sufletele celor învățați, cari combat utopiile cu armele științei; — cum și sufletele celor drepecți, cari condamnă abuzurile păcătoșilor.

Atunci Geniul de pe Cruce (Christos) strigă: „Părinte, iartă-le lor păcatul acesta, că nu știu ce au făcut;“ — cel de pe rug (Galilei): „Tamen terra movetur;“ — iar cel escoscomunicat (Tolstoi): „Nu vedeți, că Biserica sunteți, voi, cari căleți în picioare primul ei precept, caritatea! Mulțumită Cerului, viața noastră nu depinde de rancoarea voastră!“

Înceind, precum am început, zicem: Nu e adevărat, că esistența bisericii române ar fi „primejduită“, — ea poate inse să ajungă *periclitată*, dacă nu o vom apăra — și anume mai bine *la timp*, decât la „*vreme*“.

N. MANEGUȚIU.

Ah, ochi albastri . . .

Ah, ochi albastri de cicoare,
Voi doue flori ucigătoare,

De ce-ați greșit ce reu ve pare...
Dar nu sperați de-acum iertare,

Căci inimioara mea zdrobită
E azi atât de împietrită,

De-ar fi în stare să comită
Cruzime ne mai pomenită,

Ar evita cu nepăsare
Privirea ei fermecătoare.

Și-ar fi în stare să 'ntărească,
Că nu poate să ve iubească,

Trăind o viață 'n desperare,
Și totuș nu v'ar da iertare...

ELENA DIN ARDEAL.

ȘTEFAN ȘI LINIȘOARA.

A fost odată un împărat și o împărăteasă. Tineri și frumoși, fericirea le suridea și 'n lumea largă le mersese vestea că-s veseli și că-și petrec cum nu o fac multe părechi împărătești, pe spetele cărora zac de obicei grijile țerii întregi.

De la o vreme înse, ce să vezi? Incepù, încetul cu 'ncetul, să mai scadă voia bună și petrecherile, ba chiar la urmă mulți ziceau c'ar fi văzut la-crimi în ochii Măriei Sale împăratului și c'ar fi auzit pe împărăteasa plângând cu suspine, ce-ți rupeau inima. Și toate acestea pentru că Dumnezeu nu le mai trimitea moștenitorul mult așteptat și dorit.

„Anii trec, zicea împăratul, voi îmbătrâni, de cine să me sprijinesc? voi muri, cui să rămâie împărăția mea?”

Tot astfel și soția sa se munciă cu fel și fel de gânduri triste și tot mai pustiu îi părea palatul.

Într'o sară se culcă cu credința că Dzeu o nepărtinește și că e cea mai nefericită femeie. Cu mare greu îi veni somnul, dar îndată ce adormi, un înger mic și drăgălaș i se arată în vis și îi spuse să nu se mai vaite, că Dzeu e foarte bun, dar și foarte drept și le va trimite destule bucurii, de vor ști să se facă vrednici de ele.

„Dar, zise atunci împărăteasa, nu aș fi eu vrednică să am un fecioraș?”

„Nu, response îngerul, căci în țara ta sunt mii de copii orfani și săraci a căror mamă ar trebui să le-o înlocuești tu și când luxul și petrecherile nu ți-au lăsat răgaz să gândești la nevoile lor cum ai fi în stare să crești și să 'ndrumezi pe calea cea bună, pe pruncul, care ar fi menit să se urce odată pe tron și să cârmuiască atâta țară de mare! Fii miloasă, fii bună, fii cu credință 'n Dzeu și el te va ascultă.”

A doua zi, povestind împărăteasa soțului ei ce visase, remase acesta mult timp pe gânduri, apoi zise: Îngerul are dreptate, noi ne-am gândit numai la petreceri și la plăceri deșarte și nu cu acestea își câștigă omul fericirea; să cercăm dar a ne schimbă.”

Zis și făcut. Împărăteasa mergea acum în fiecare duminică la biserică, acolo se opriă la eșire de vorbă cu toți săracii, le 'mpărțiă bani și le ascultă păsurile. Adese-ori îmbrăcând o haină simplă ca nimeni să n'o cunoască, mergea prin casele săracilor ducând hrană celor flămânzi și ajutor și leacuri celor bolnavi.

Și așa trecù zi după zi, săptămână după săptămână, dar n'apucă să treacă și anul și Dzeu le trimise un fecioraș frumușel și voinicel de să te tot temi să nu-l deochi.

Despre veselia curții împărătești ce să ve mai spui? că prea eră mare și nespūsă. Împăratul mai mai să-și iese din minți, iar de 'mpărăteasa le eră frică să nu dea în vre-o boală, de prea mult ris și voie bună.

La botez au fost poftite toate curțile împărătești învecinate și mai depărtate ș-au fost poftiți și regi și principii și nobili de tot felul. Și ce mai muzici — ce mai joc — ce mai vinuri curgeau prin pahare!...

Și creștea băiatul, creștea; se făcea mândru nevoie mare. Mamă-sa sta să-l soarbă cu ochii de

drag; își uitase de toți săracii și de toate nevoile țerii ș-ale poporului trăind iar lumea albă făr' a mai gândi la alta decât la fericirea ei.

O dar ce mari sunt minunile lui Dzeu!

Nu 'mplinise Ștefan, că așa-l chemă pe fecioru de 'mpărat, nici 17 ani și iată prinse maică-sa de veste că 'n mijlocul spatelui i se ridică șira spinării umflându-se tot mai mult. Și azi așa și mâne așa până ce-și văzù băiatul cocoșat. Ce plâns, ce jale, ce umblete 'n lungu și 'n largu pământului să-i afle leac; dar leac nu-i află și pace bună.

Copilul, din copil se făcù bărbat cuminte și chipos la obraz, înse ghebu tot mai mare. Venise vremea să se 'nsoare, dar fetele 'mpărăților, pe unde fusesse la pește, rideau de el și nu-l voiă nici una, iar el bietul se 'ntorcea tot cu inima zdrobită acasă. Ce față eră să-l iubească așa cocoșat?!

Împărăteasa își frângea mâinile. Ací jalea, ací ciuda îi umpleau inima și cu așa inimă rea adormi iar într'o sară. În vis veni îngerul pentru a doua oară la ea și o întrebă de ce plânge.

„Cum să nu plâng, când dup' atâtea rugi și lacrimi, Dzeu îmi dete un fecior, numai unul, și și pe-acela mi-l face cocoșat!”

„Tu vrei, zise îngerul, ca Dzeu să-ți dea ție toate fericirile din lume? dar atunci ce să mai dea la cei buni și credincioși cari nu se abat nici-odată de la datoriile lor? la spune cum ai mulțumit Cerului pentru că ți-a ascultat ruga trimițându-ți un prunc? Uitădu-ți de toate datoriile și părăsind cu totul pe cei orfani și săraci. De bucuria moștenitorului ai întins mese mari ospătând tot împărați și regi și oameni plini de avuții, făr' a gândi o clipă la cei flămânzi care te-ar fi binecuvântat de-atâtea și atâtea ori pentru fiecare bucatură.”

Împărăteasa se deșteptă tremurând și îndată alergă să spuie soțului seu ce vis avusese.

„Îngerul are dreptate” response acesta căzând pe gânduri. A doua zi porunci împărăteasa să se întindă o masă așa de mare, încât dacă te afli la un capăt nu auzieai pe celalalt și adună toți săracii de-i sătură mai dându-le mâncări să ducă și acasă.

Dar văzând că trec 2—3 zile după această faptă fără ca fiul să se îndrepte, perzând răbdarea, începù din nou să se vaite și să-și frângă mâinile, când iată vine Ștefan cu fața strălucind de bucurie și-i spune că se va însurá. Împărăteasa crezù că Dzeu începe a se îndurá și îmbrățișându-și copilul îl întrebă ce noră îi aduce.

Acesta îi povestì cum Linișoara, fiica unui nobil, bună și frumoasă și care mult îi eră dragă, primise să-i fie soție iubitoare și devotată.

Mamă-sa, numai la gândul că nu e fată de împărat, se cam încrunță, dar când mai află și că e șchioapă, se supără de-a binele și ocări pe băiat spuindu-i să-și ia gândul de la o fată de nobil, care mai e și șchioapă și nici vre-o avere nu are.

Ștefan, blând și supus din fire, nu mai cutezà a zice nimic, dar din ziua aceea tot mai trist și mai bolnav părea.

Sara se culcă împărăteasa mai turburată ca ori când, zicându-și cu amărăciune că degeaba a mai întins mese săturând flămânzii, că Dzeu tot n'o ascultă.

Cum adormi, i se mai arată și pentru a treia oară îngerul în vis și de astă-dată iată ce-i spuse:

„Cât timp faci binele numai silită, numai așteptând o grabnică răsplată, e tot ca și când ai face reu. Cât timp la faptă bună te îndeamnă numai interesul, ea se pierde ca și când n'ai fi făcut-o. Numai atunci când vei fi cu adevărat bună, când vei face binele numai de mila și de dragul aproapelui și a ori cărei viețuitoare, numai când gândurile și faptele bune vor porni fără de veste, din adâncul inimei tale, numai atunci ți le va socoti și resplăti Dzeu“.

Adânc se întipări acest vis în mintea împărătesei și nici nu-l mai spuse nimenui. Din zi în zi se făcea și ea tot mai tristă. Durerea de a-ș vedea copilul nenorocit cumplit și și mai cumplit o chinuia gândul, că de ar fi fost ea totdeauna bună și miloasă altfel eră să fie. De multe ori îi venia să meargă la părinții Linișoarei să le-o ceară pentru fiul ei, dar apoi se temea că poate totuș nu-l iubește fata, ci o fi vrând numai s'ajungă și ea 'mpărăteasă.

Într'o zi de primăvară ieși din oraș să se plimbe singură cu gândurile ei triste, respirând aerul curat și dulce de pe câmpie. Deodată vede venind din depărtare un vânător cu pușca întinsă, iar la câțiva pași zărește un iepuraș alb și frumos care alergă, alergă — oprindu-se apoi într'un tufiș, aproape fără resuflare. Îți eră mai mare mila de bietul dobitoc. I se bătea inimioara și tot trupul îi tremurá de spaimă și de groază. Când vânătorul, care-l căută, eră mai să-l descopere, împărăteasa păși înaintea lui, îi spuse cine este și îi porunci să dea pace micului animal.

„Ja gândește-te, îi zise ea, cum ți-ar plăcea dacă după tine ar alergă cineva să te omoare și-ai fi slab și fără putere de-a te apăra?“

Vânătorul se 'nchină rugându-se de iertare și se duse umilit.

Plecându-și ochii, împărăteasa văzú la picioarele ei iepurașul, care o privia blând și par că cu recunoștință. Îl luă în brațe netezindu-i blana cea albă și moale și-l aduse la palat. Puse de-i făcú o căsuță în grădină, îl boteză Albișor și de-ací 'nainte el îi fu cel mai bun prieten. Cu el vorbiá ca și cu un om spuindu-i toate durerile ei, iar el pare c'o 'nțelegea așa duios și cu compătimire o privia.

Odată, venind împărăteasa de la o văduvă săracă, unde dusesse mâncare și haine pentru copii, găsi iepurașul culcat, abia mai putând resuflá. Ea ingenunchiá de grabă lângă el, să vadă ce-i lipsește; dar numai odată o mai privi Albișor cu drag și recunoștință, apoi închise ochii — eră mort.

Împărăteasa văzând că micul ei tovarăș e perdut, începú a plânge amar — deodată înse i se părú că o suflare îi atinge urechia și auzi niște soapte abia deslușite.

Sufletul iepurașului eră încă aproape și îi zicea: „Nu mai plânge; ia fără întârziere pielea mea, pune să o curețe frumos și fă dintr'ânsa un cojocel pe care Ștefan să-l poarte totdeauna. Iar când, purtând acest cojoc, se va găsi o fată care să vie de voie bună să-i întindă mâna privindu-l cu drag, spinarea lui se va 'ndreptá ca prin minune și suferința ta va avea sfârșit“.

Făr' a mai lăsá să treacă o clipă, împărăteasa făcú precum îi șoptise sufletul lui Albișor și acum încetul cu încetul speranța luă în inima ei locul durerii și al întristării.

Într'o dimineată ce să vezi, — Ștefan se 'ntorcea de la preumblare și maică-sa întâlnindu-l pe

treptele palatului, remase incremenită. Nu-i venia să creadă ochilor și nu îndrăzniá să se bucure.

„De unde vii“ întrebă ea în sfârșit tot privindu-l ca fermecată.

„În pădure am fost, mamă, ș-am întâlnit pe Linișoara. Când m'a văzut, mai întiu s'a speriat, apoi s'a apropiat de mine, mi-a 'ntins amândouă mâinile și m'a privit cu atâta drag și bunetate — dar n'am apucat să-i zic nici un cuvânt ș-a fugit. Așa de sprinten a fugit de n'am mai putut-o ajunge. Și acuma nu știu, mamă, de ce me simț așa ușor și vesel?“

Mamă-sa îl luă de mână și-l duse înaintea oglinzii. Apoi se 'mbrățișară plângând amândoi de fericire și venind împăratul, nespuse îi fu și lui bucuria. În toată țara se respândi ca vântul știrea cea bună, că fiul împăratului nu mai este cocoșat și toți se bucurară lăudând pe Domnul.

De astă-dată doue mese lungi, lungi porunci împărăteasa să se întindă; la cea mai mare erau cei săraci și flămânzi, iar la cealaltă tot nobili, regi și împărații vecini cu ficele lor.

Și să le fi văzut acum pe fete! Nu numai că nu rideau de Ștefan, dar se 'ntreceau care mai de care să se dea pe lângă el, care mai de care să-i aducă aminte de când fusese pe la ele poftindu-le ca să mai vie, că Doamne bucuos l-ar mai fi luat acum ori care!

Dar el se făcú nevăzut și numai de la un timp iată că intră 'n sala tronului cu Linișoara de mână. Ea, ținând ochii plecați, cu multă șfială pășiá alături cu Ștefan care înaintea împăratului ș-a împărătesei se opri și cu glas tare:

„Scumpii mei părinți, când eram slut și urit la înfățișare, toate fetele împărătești au ris de mine și nici una nu m'a vrut; azi nu mai vreau eu pe nici una dintre ele. Numai Linișoara nu ș-a 'ntors fața de la mine când eram cocoșat, ci atunci ca și acum aceeaș dragoste curată și adevărată mi-a arătat; de aceea, cu învoirea voastră, eu pe ea vreau să mi-o aleg de mireasă, ea să ve fie noră, căci e și bună și înțeleaptă.“

Părinții induiosați le-au dat binecuvântarea și îndată se și serbă logodna mare și frumoasă de se duse vestea 'n toată lumea și de și sute de ani au trecut de-atunci, totuș se mai povestește și azi de Ștefan și Linișoara.

O. MAIOR.

F e r i c i r e .

*Și-am întrebat de stelișoare
Ce eu demult doriám să știu:
Să-mi spună dacă ici sub soare
Esistă fericire oare
Pentru un om pînă e viu?*

*Și-au zis cu grațul de lumină:
Esistă! Spune-le la toți!
Esistă, dar e-atât de fină,
Par că-i resuflu lin de zină,
Să o simțești în veci nu poți!*

IOAN TAHIS.

ȘTEFAN CEL MARE ȘI NOROCUL.

(Din Legende, tradițiile și baladele despre Ștefan cel mare.)

Mai de mult, pe locurile acestea, unde sunt o mulțime de sate, se zice că au fost numai tot codri cu frunza umbroasă, despărțiți unde și unde de poeni cu iarbă grasă. Nu lăcuia nime pe aceste locuri pustii și sălbatice, de aceea de drumuri nici pomană nu eră, — abia de eră doară vre-o cărarușă bătută de vânători, ori de vre-un urs trândav.

Ștefan Voda, care pe vremea aceea eră un vânător fără de samăn, nu avea astâmpăr, bunăoară cum nu au nici oamenii mai tineri. Într'o bună dimineata, fără a mai da de știre ce are de gând, și unde se duce — s'a luat și s'a dus în codru să mai tragă cu ochiu după vre-o căprioară. Mergând multă vreme, — cât o fi mers a bună samă nu știu, și aruncând ochii încoace și încolo, dete de un pui de căprioară mândru și frumos de să-l mânâncei cu ochii. Ștefan cât ce-l zări, puse pușca la ochi, dar când eră să sloboadă cocoșu, mai pușcă dacă ai ce! Pu-iul s'a făcut nevăzut. Ștefan, luându-și pușca de la ochi, îl văzù iară, dar îndată ce o puse la ochiu, pu-iul iarăș se făcù nevăzut.

Văzând Ștefan, că aceasta nu poate fi alt-ceva decât voia lui Dzeu, fugi tot într'un suflet după pu-iul cel de căprioară, ca să vadă că unde se va ascunde. Și a mers până, spre mirarea lui, vede că șoarele deja eră ascuns după muchea dealului, și umbra nopții începù să se lase peste codrul în mijlocul căruia se află.

Numai după ce se întunecă, băgă de samă că nu știe unde se află, și că merindea ce ș-o luase, o pierduse, svârcolindu-se printre crengile rămuroase ale stejarilor. „Aceasta nu e bine“, — își zise întristat până în adâncul inimei. „Adăpost n'am, mân-carea mi-am perdut-o, iar de știut nu știu în care parte a codrului e marginea mai aproape.“

Îngândurat se așeză pe un trunchiu putred, răsturnat de știe Dzeu când, și obosit cum eră a adormit. În vis i se, i s'a arătat o copilă tineră și frumoasă ca un înger scoborit din cer. — Ai să vii cu mine — îi zise copila. Eu am o casă mai frumoasă, decât codrul în care ești acum. Vino de o vezi, și cred că Ț-a plăcea. De nu vei veni, o să te căiești viața întreagă. Vino, îți zie!“

La aceasta, Ștefan trezindu-se, își luă pușca a umăr, și o luă în partea din cătrău i se părea că a venit copila cea frumoasă. Trecând peste un păriu mare și adâne, spre mirarea lui, vede iar căprioara cea din ziua trecută. Cum ajunse lângă ea, vrù să o prindă, dar căprioara îi zise: „Nu pune mâna pe mine, până nu mi-i făgădui că îi face atâtea biserici, câți dușmani vei bate“. — „Îți făgăduesc că o să fac“.

La aceasta, căprioara s'a dat peste cap, și pe când a ajuns în fundul păriului, eră prefăcută în o fată frumoasă, cu părul de aur, cu fața albă ca omătu, și cu trupu înalt și subțirel ca o vargă de alun, îmbrăcată numai în aur și argint.

Ștefan apropiindu-se de ea, îi zise: „Cine ești tu, că de ești sătana, să me lapăd de tine; iar de ești vre-un înger de alui Dzeu, să me închin“.

— „Nu sunt nici sătana, nici înger. Eu sunt norocul teu și al țerii tale, și am venit, trimisă fiind

de sfânta vineri, ca să-ți dau de știre, că toate lucrurile tale, o să-ți meargă bine, dacă numai de credința cea dreaptă vei grijii; căci atât pe tine cât și pe neamul teu, numai credința în Dzeu, ve poate mântui.“

Și pe când se apropiă Ștefan, să o prindă de mână, ea se făcù nevăzută, și nevăzută e și azi; iar Ștefan a fost unul dintre cei mai norocoși oameni din lume, de oare-ce norocul l-a sprijinit, Țiindu-se de cuvânt; căci în toate locurile, unde bătea pe vre-un pizmaș, în cealaltă zi mănăstiri frumoase rădică.

Cul. de:

Theodor A. Bogdan,
învățător în Bistrița.

De ziua mea.

Botezatu-v'a cu apă,
Apă din Iordan,
Înainte-Mergătorul —
Aduceți-mi voi ulciorul,
Ce botează și ne-adapă
De sfântul Ioan!...

Ce te uiți, că crep afară
Pietrile de ger?

Vinu-i cald, vioara sună,
Bea cu mine împreună,
Zi un cîntec de la țară:
„Lerui Doamne, Ler!“

Uite, să ne treacă anii
Numa 'n cînt și 'n joc,
Și urască-ne tristețea,
Să trăiască tinerețea —
Hai să tindem noi șoimanii
Hora la mijloc!...

Așă blîndă ca o sfîntă
Tu me bagi în iad,
Vino și te prinde 'n horă,
Visurilor mele soră —
Și pe sinu-ți, de s'avîntă
Bucle blînde-ți cad!...

Cați în jur și-ți rid, frumoaso,
Ochi-albaștri, mari.
Ce roșești, sau Ți-i rușine
Să ciocești acum cu mine? —
Tu sfiala las-o, las-o,
Pas cu pașii rari!...

Astăzi bem, cîntînd noi roată
Cîntec studentesc! —
Cine știe, ce-o da soartea?
Poate pîn' la anul moartea!
Dar pîn' te sărut, surată,
Tot să mai trăesc!

Azilul de noapte.

De Maxim Gorky.

O lume tristă! Obieciuit s'alergi după flori, să privești vecinic la coroana de frunze a copacilor din pădurile tale inchipuite, te trezești acum deodată că ți s'au incurcat picioarele în rădăcini, cari te silesc să-ți iai ochii de la cerul cel albastru și să te uiți în jos. Mai mult; pare că te-ai coborât timp de câteva minute în adâncimea pământului.

Se ridică cortina și te dai înapoi izbit de întunecimea de pe scenă. O dungă mohorită de lumină, cade pe-o feraastră, se frânge de colțul unei mese și se risipește pe podele. Încet încet apoi se deslușesc obiectele; o nicovală la stânga, la mijloc o masă lungă, paturi de lemn pe lângă zidurile afumate, în fund la mijloc un cuptor. La masă două femei, una mai în vârstă umblă să facă ceai într'un samovar, alta mai tineră citește într'o carte și încă un individ, care se zice c'ar fi fost odată baron.

Și se 'ncepe vorba, e conversație pornită de cei trei de la masă, în care s'amestecă apoi rând pe rând alții, pe cari abia-i vezi cum stau lungiți pe paturi. Se necăjesc unii pe alții, strigă, se ceartă, baronul îi ia parte fetei, aceasta face gură și... deodată un glas stins de de-abia s'aude resună de pe un pat mai din față: „Pentru Dzeu, nu strigați, nu ve certati!“ E o femeie pe patul de moarte, o femeie tineră încă, femeia lăcătușului, singurul care ar vrea să mai muncească din toată ceata asta de nenorociți.

La început îți fac impresia de simpatici în mizeria lor, dorințele lor te fac să zimbești, seriozitatea cu care-și spun păsurile te face să-i iubești, dar mai târziu, când afli intimitatea vieții lor trecute și înțelegi de ce au ajuns așa cum sunt, începi să-i compătimesti pe oamenii ăștia, cărora li s'a închis ori-ce drum în viață și le-a murit pentru veci energia de-a mai găsi vre-unul.

Se ceartă, se batjocoresc și peste o clipă se impacă, căci între ei e o legătură, o prietenie strinsă, legătura ce ți-o dă nenorocirea și mizeria.

Cum și-aduc ei aminte de vremurile trecute! Baronul îi încredințează cu toată stăruința că el a trăit odată mai bine ca acuma. Când se sculă dimineața își bea cafeaua în pat, cafea cu smântână. Actorul, își aduce aminte de Hamlet, de rolul groparului pe care l-a jucat și el odată. Un altul, Satin, își amintește de vremuri când eră în serviciul telegrafic. Spune că a cetit multe cărți atuncea și le înșiră diferite cuvinte ca „macrobioțic“... „transcendental“... și când e întrebat ce însemnează mirozeneile astea de vorbe, spune simplu că și-a uitat. Un altul, Bubnord, argăsitorul, vorbește de vremea când avea o prăvălie, când mâinile îi erau galbene de vâpsea, de nu mai credea să se mai spele toată viața.

Astăzi se gândesc la trecut ca la paradisul pierdut. Astăzi actorul e chemat să se dea jos de pe cuptor și să măture odaia. Actorul repunde că Baronu-i de rând, că el nu poate să măture pentru toată lumea, la ce Baronul îi răspunde mândru, triumfător: „Eu n'am vreme... trebuie să me duc cu Kwasnja în piață“... și-l vezi bălăbănindu-se cu două coșuri, cari îl trag la pământ. He, cum s'a schimbat vremurile! Și actorul, alcooliceul actor, e

foarte necăjit că tot pe el îl pune să măture, tocmai pe el, care-ar trebui să se ferească de prăvărie.

Satin, un tip foarte leneș, șade lungit pe lăiță cu un picior aruncat pe masă și spune că el a fost un om cult și-a citit o mulțime de cărți, când eră telegrafist. Acum îi cere unuia și altuia modesta sumă de 5 copeici.

„Cultura e prostie — zise actorul, talentul e lucru principal!“ un principiu susținut de altfel de mulți începători în ale artei.

Satin îi răspunde să-i dea 5 copeici și are să creadă tot ce vrea: că-i cu talent, un erou, un crocodil... tot.

Interesant e tipul lăcătușului, care s'ar putea asemăna cu un fluture, ce se sbate să sboare. Dorința o are, dar... aripile îi sunt rupte,

— „Eu sunt un om care muncește, eu de copil am muncit. Crezi tu că n'o să mai ies din gaura asta? Stai să-mi moară întiu nevasta...“

Ceilalți își bat joc de el și lăcătușul necăjit le spune că sunt oameni fără onoare și fără conștiință.

— „Ce-ți folosește onoarea și conștiința? Îți ține loc de cizme când îngheți de frig? îi răspunde unul. Onoarea și conștiința e bună numai pentru oamenii bogați, și dacă vrei să faci negustorie cu ele pe-aici, n'ai să te pricopsești; n'are să ți le cumpere nimeni.“

Apoi Ajoșca, un papucar tiner, sau un tiner turbat, cum își zice el. E poate cel mai curios personaj al piesei. N'are nicăirea loc, săracul. De pe uliță îl alungă poliția, din azil îl dă afară proprietăreasa. Când vine la azil, își bagă întiu capul pe ușe și se uită dacă e rost de intrat. Dacă nu-i proprietăreasa pe-acolo, dintr'o svârlitură e în picioare pe masă și cântă dintr'o harmonică hodorogită.

— „Nu vreau nimic, strigă el, eu sunt un om care nu vrea nimic... s'a isprăvit. C'o rublă și douăzeci me poți cumpără, dar dacă mi s'ar da un milion, nu mi-ar trebui...“ Și sare pe masă, pe lăiți și joacă și cântă. Pe urmă întreabă: He, spuneți, cu cât sunt eu mai reu decât alții?“

Pe stradă tot așa face, se trânteste pe jos în fața trăsurilor ca să-l calce... și strigă: Nu vreau nimic, nu doresc nimic...

Femeia cea bolnavă se vaetă că n'are aer, că se înăbușe. Unul tolănit pe-un pat îi spune lăcătușului, bărbatului ei, că deschidă ușa. Acesta protestează de teamă să nu-l tragă la picioare. Actorul atunci o conduce pe femeie afară, la aer, spuindu-i: „Și eu sunt un om bolnav; organismul meu e înveninat de alcool.“

Sosește apoi Luca, bătrânul călător Luca, un om bun, pașnic și dătător de sfaturi. Cine e, nu știe nimeni. Îți face impresia unui om venit din cer. Cu vorbe dulci încearcă să mângăie aceste suflete nenorocite, încearcă să pună o licărire de speranță în noaptea acestui azil de pierduți. Reușește? vom vedea mai la vale.

Nici dragostea nu lipsește din piesă. Proprietăreasa e amoretată de Pepel, un om de 28 de ani, acesta inse iubește pe sora proprietăresii pe Natașa. Din cauza asta mănâncă o mulțime de bătaii de la soru-sa. La sfârșitul actului întiu tocmai se întâmplă o bătaie de-aceasta în odaia vecină. Tipete, sgomot, vorbe... toți aleargă acolo. Remâne în scenă Luca, care nouvenit, nu pricepe ce poste să fie, și femeia cea bolnavă de pe pat, care se rentorsese de-afară. Luca, mirat, întreabă ee este?

Bolnava : Proprietăresele... surorile amândouă.

Luca : De ce :

Bolnava : Pentru nimic... amândouă sunt sătule și sănătoase.

Luca : Dar tu... cum te cheamă pe tine ?

Bolnava : Ana me cheamă... Când me uit așa, ești gol tată-meu, tătucul meu... așa de dulce ești... așa de moale.

Luca : Pentru că m'am bătut bine, d'aia sunt moale.

Așa se sfârșește actul intiu.

*

E greu să îți șirul în povestirea subiectului acestei piese. Nu e o acțiune grupată în jurul unui punct culminant, e o îngrămădire de scene, fiecare de-o potrivă de însemnate pentru zugrăvirea caracterelor. Conversația e simplă, naturală, realistă. Se vorbește despre toate și în aceste toate se ating cele mai filozofice chestiuni, se descoper cele mai subtile taine sufletești și se dau pe față multe păcate ascunse cu grije sub dantelele sociale.

Ce se întâmplă peste tot în piesă ? Femeia lăcătusului moare, proprietarul azilului e omorât într'un scandal de stradă. Cine l-a omorât ? Proprietăreasa spune că Pepel, amantul ei l-a omorât, care tocmai eră s'o ia pe Natașa și să 'nceapă cu ea o viață cinstită. Proprietăreasa astfel se resbună, se resbună nimicind pentru totdeauna visul de căsnicie al soru-sa ; și-apoi actorul, care vede că nu mai poate, nu mai are energia de-a se lăsa de beutură și... se spânzură.

Ori ce dor, ori ce nizuintă de-ar eși din această groupă, e zădărnicită parte prin lipsa de energie proprie, parte prin uneltirile celorlalți.

Autorul anume a voit să ne-arate sbuciumul oamenilor pierduți și imposibilitatea de-a eși la lumină. Aceasta pare a fi fondul piesei.

Cei cari desvălesc mai limpede aceasta intenție a autorului sunt : Ana, Baronul, actorul și Luca bătrânul.

Rătăcitorul bătrân își dă silință să-i mângăie pe toți : muribundeii îi dă mâna lui cea caldă și moale ajutându-i să treacă puntea de la viață la moarte. Îi dă curaj și credință într'o viață viitoare.

„O să mori — îi spune el — vezi tu, și o să ai pace. Nu o să-ți mai fie frică de nimic... Are să fie atâta liniște... atâta pace și o să te odihnești“.

Ana : Și acolo n'are se mai fie atâta durere ?

Luca : Nimic n'are să mai fie, crede-me... nimic. Pace are să fie, nimic altceva. Ai să fii dusă înaintea lui Dzeu și are să-ți spună cineva : Uite-te, o Doamne, c'a venit și roaba ta Ana. Și Dzeu are să fie blând cu tine și-are să zică : „Nu cunosc pe Ana“... și are să mai zică : Duce-ți-o pe Ana în rail duce-ți-o să-și găsească pacea, că viața ei — știu eu — a fost foarte grea... ea e tare obosită... lăsați-o pe Ana să se odihnească.“

Și mai departe îi spune :

„N'ai să mai simți nimica, crede-me. Poți să mori veselă și fără frică... Moartea e pentru noi cum e pentru copiii cei mici, mama“.

Așa îi spune bătrânul sufletului pornit deja pe calea spre vecnicie. Ce-ar putea să-i spue mai mult ? Ce leac mai potrivit ar putea să-i dea acestei femei, căreia nu i-a fost dat să vadă nici odată soarele vieții ?

Cu totul altfel le vorbește celorlalți. Tonul lui e un ton de încurajare, intenția lui e să sădească

în acele suflete pustii o licărire de putere, de voință. La început nu-l ascultă nimeni, seriozitatea vorbelor lui e luată în ris ; încet, încet inse cuvântul lui prinde și ajung cu toții la convingerea, că bătrânul știe să spue multe și frumoase lucruri.

Pe Pepel îl îndeamnă să iasă din azil, să se ducă în Siberia, să muncească și să înceapă o viață nouă. Și tinerul aproape convins s'ar fi dus poate dacă nu i s'ar fi aruncat omorul proprietarului în spate.

Actorului îi vorbește de un loc de cură, unde ar trebui să se ducă să se mântue de beție.

— „Mi-am beut sufletul, se plânge actorul, — sunt un om pierdut. Și de ce sunt pierdut ? Fiind că îmi lipsește credința în mine însumi...“

Și bătrânul începe și-i spune de acea „viață nouă“ despre care se vorbește atât de mult în piesa asta. Actorul e hotărât să-i urmeze sfatul și-i fericit, dar... la un moment i se pare că bătrânul glumește și... se duce și-i mai trage-o beție.

Când se întoarce, amețit cum e, tot mai fantasează de acel loc de cură și spune chiar celorlalți că are să plece în curând. Se vede de-aici cum ar vrea, bietul om, să scape din ghiarele patimei, dar e târziu... Nu mai are putere, mai mult ; ceilalți îl iau în ris spunându-i, că un așa oraș e curată „Fata morgana“. Și el e descurajat de tot.

Mai târziu vine și-i spune bătrânului :

„Plec de sigur. Astăzi am muncit, am măturat ulița... și n'am beut nici un strop de rachiu. Uite“ — și-i arată banii câștigați.

Între acestea se mai întâmplă un scandal, scandalul în care proprietarul fu omorât. De-atunci Luca nu s'a mai văzut. A pierit — zice baronul, din fața polițaiului, ca negura dinaintea soarelui“.

S'a dus, lăsându-i să-și revie în vechiul lor fâgaș. Apariția lui în azil a fost ca o lumină, pe care la un moment o stinge vântul. De ce-a plecat ? De frica polițaiului a fugit ? Sau s'a dus poate după ce-a văzut că oamenii ăștia sunt pierduți pentru vecie.

Acest mântuitor a văzut că nu mai e nime de mântuit... și s'a dus.

Unii îl vorbesc de reu, alții de bine și-apoi sar cu toții pe bietul actor și-și bat joc de el.

Baronul, un zeflemist ușor, care de-abiă apucă să se certe ceilalți ca să poată zice și el ceva, un tip de degenerat care trăește fără să știe că trăește, care nu mai are nimic în viață, nici în trecut, nici în viitor. De trecut nu mai poate să-și aducă aminte, spre viitor n'are puterea să se avânte, iar prezentul — prezentul e el însuș... un nimic ! acest baron are apariția de cel mai nenorocit dintre toți. După ce Satin vorbește într'un paragraf lung despre „om“, baronul se induișază și zice clătănând din cap :

„Vezi cum știi tu să judeci ! Eu nu pot... Mie mi-e frică... Eu mi-am pierdut curajul de-a me mai întreba : Ce-are să mai fie ?“

Spune că nici odată nu și-a putut pricepe rostul vieții lui. Toate s'au întâmplat ca 'n vis. Are impresia, că de când s'a născut, n'a făcut altceva decât numai s'a 'mbrăcat și s'a desbrăcat. Înșiră diferitele împrejurări prin cari a trecut în viață și... nu poate să-și dea seama de ce s'a întâmplat așa. Arată în fine, cum o mână fatală l-a purtat de copil din nenorocire în nenorocire.

Actorul chinuit de batjocurile de până acum,

îndurerat de neputința de-a se scăpa de beție, amărit ascultă vorbele baronului în cari se oglindește toată zădărnicia unei vieți omenești și desperat se duce și se spânzură.

Acesta e sfârșitul piesii.

Pleci de la spectacol întrebându-te: Dar ceilalți? Ce-au să facă ceilalți? Și atunci moartea actorului îți vine în minte și pare că-ți arată drumul pe care au să-l ia toți, unul câte-unul. E serisul lor. În curând altul va fi batjocorit, chinuit, amărit și împins din închisoarea aceea spre... libertate. Așa... rând pe rând.

E o piesă care-ți frângă sufletul.

Încei cu vorbele unei artiste mari, pe care am întrebat-o ce crede despre piesa asta?

„Înțeleg — îmi răspunse ea — să vezi în teatru ici-colo scene de mizerie omenească... dar patru acte de nenorociri... nu știu cum, par' că te doboară.“

Z. BĂRSAN.

Din cartea dorului.

1.

*Pescuind din loc în loc,
Trec cu barca-mi udă —
Mâna mea s'a ostenit,
Fruntea mea asudă.*

*Pieptul meu se sbate 'n foc,
Mintea-mi e pribeagă:
— Ori la peștii cei din fund
Ori la tine dragă!*

2.

*Pe câmpul negru și plouat
Copile 'n zori s'adună —
Să spună care ce-a visat
Pățanii dulci să spună.*

*Și nu mai tac din chin și vai
Și multă i jalea toată —
— Ai crede c'au căzut din rai
Toți ingerii în gloată.*

3.

*Mormăind își bate pumnul
Un cioban, în lunga masă —
Sângele din mână-i curge,
Dar lui par' că nici nu-i pasă.*

*Tot mai tare dă în masă...
Mai e beat și mai e treaz:
„Ai plecat vecino dragă,
Nelându-ți bun remas“!*

4.

*E plin pocalul nost' de vin,
E plin;
Și plin e pieptul nost' de dor,
De-amor.*

*O, zori albastre plângeți voi
Cu noi;
Iar Soare! ride dacă poți
De toți!*

EMIL ISAC.

Dem. Popovici ea artist român.

De ce să neg? față de artistul nostru celebru Popovici nu sunt de loc obiectiv, căci arta lui a produs în mine un udevărat cult personal.

La acest rezultat am ajuns înse prin obiectiva convingere despre absoluta măiestrie, cu care acest mare cântăreț reprezintă cea mai nobilă emanațiune a sufletului omenească — cântul.

Înainte cu 2 ani îl auzisem prima oară.

Pe vremea aceea avusem încă obiceiul reu, să caut deliciul meu muzical înainte de toate în scrutarea eroirilor. O slăbiciune, de care suferim toți, cari am auzit multă muzică clasică, cetind mule glose și critice pline de analize pipărate.

Ca un Beckmesser din „Cântăreții de la Nürnberg“ m'am așezat în fotoliu și cu o bucurie diabolică am așteptat, să aud acum pe mult lăudatul nostru Popovici.

Gentila mea vecină tot cu de aceste cugete sedea de a dreapta mea și ne-am pregătit să notăm ori ce eroare, prin gingașe manevre din coate.

Momentul de mult dorit sosise!

Apare figura elegantă a dlui Popovici și începe apoi cu un puternic psalm de al lui Mendelsohn tradus în românește.

Eu simt deodată, că sunt desarmat și din privirea vecinei mele mai sus aprețiate tot acest act glorios e de înțeles.

Cu un nesăț sufletesc ascultăm acum.

Cuvintele sfinte ale psalmistului undulau din graiul unui preot 'nalt al artei, pline de evlavie nobilă și dulcea noastră limbă, în plastica pronunțare a binecuvântatului nostru artist, credeai că s'a îmbrăcat în ornatul ei cel mai serbătoresc.

Frumuseța limbei noastre nici odată mai 'nainte nu m'a fermecat așa ca acum, din graiul dlui Popovici, în care consonantele apar ca o colonadă masivă dar sveltă, încoronată de tezaurul melodios al vocalelor.

Încă și „â“ și „ă“, despre care de multe ori ziceam că sunt „pete de frumuseță“ ale limbei noastre, obținuse un caracter atât de eufonic în nobila nuansare a dlui Popovici, încât bucuros renunț acum la teoria mea atât de splendid resturnată.

Măiastra nuansare a limbei noastre a ajuns înse la culme în predarea cântecelor noastre populare.

După ariele lungi ale zeilor și eroilor germani — doine!

Dar să nu credeți, că doine cântate din necesitate, numai cu privire la gustul publicului laic.

Din contră, doine cântate din inimă, scaldate în căldura iubirii de neam.

Fața de tot inseninată a dlui Popovici începe doinele, par că ne vorbiă: „destul din nemțic, aideți să ve cânt una din mijlocul sufletului meu românesc!“

Și aplausul puternic al poporului ne-a vestit mai elogios ca ori-ce recenzie sură, că dl Popovici ne-a cântat în adevăr românește.

Doina, acest diamant al artei naive, devine în predarea dulcelui nostru trubadour un briliant ciselat după toate regulile ale artei. În interpretarea dlui Popovici e depus modelul neperitor, cum să fie cân-

tată doina și balada românească, de a captivă pe laie și pe cunoscător de artă de o potrivă!

O mândrie plină de entuziasm me cuprinde de câte-ori numai mi se dă ocazia serbătorească, să sorb din izvorul cristalin al artei populare a dlui Popovici, căci ocaziile aceste sunt adevărate revelațiuni ale geniului neamului nostru — și străinul stă plin de admirație în mijlocul nostru și ne invidiază...

„Să-i ție Dumnezeu năravul!“ și neamului nostru pe dl Popovici!

d'I.

Cum au învățat bunicele noastre românește.

A fost așa de bine, că pe vremea când eram eu Atineră, nu aveam școli românești pentru fete; apoi să fie zis între noi, bătrânii nici nu se prea siliau să dea multă învățătură fetelor. Eram măritată, și încă nu citisem nimic românește.

Într-o zi, eră mi se pare prin 65, me surprinse unchiul teu cu o foaie românească, pe care eră scris „Familia“.

O foaie românească! O prind în mână, incerc să cetesc, silabizez și — m'am trudit vre-o trei ore până am reușit să cetesc cât de cât. Îmi plăcea mult cum sună graiul românesc și-mi pare că și acuma simt căldura focului ce ardea în fața, în ochii și în tot sufletul meu de bucurie, că voi învăța a ceti românește.

Pe atunci, draga mea, nu eră literatura noastră așa ca acuma, ci așa putea zice, că pe atunci terenul literar eră asemenea unui lan plin de spini, iar primul lucrător mai curajos și mai zelos aici la noi, a fost Iosif Vulcan, intemeietorul „Familiei“, deci, știind aceasta, vei pricepe ușor pentru ce aștept Familia cu atâta dor și drag și pentru ce o cetesc cu atâta plăcere. Totodată îți mai spun și aceea, că întocmai ca mine mai sunt încă multe bunice, cari numai cetind „Familia“ au învățat a ceti românește și a se 'ndrăgi de limba românească.

Așa-mi spunea o mătușică bătrână acum vre-o 5-6 ani.

Me gândesc acum la ceea ce spunea mătușica mea dragă, și zi zic și eu, că dacă acum 40 de ani literatura noastră se putea asemăna cu un lan plin de spini, apoi harnicul lucrător a avut rara fericire a plivi și delătură mulți spini, semănând și cultivând în locul lor plante nobile, încât lanul de odinioară e azi cu flori cari, de și abia îmbobocite, totuș promet că în curând vor fi flori, și fructe cari pe vecie vor împodobi fruntea senină a nemuritorului grădinar Iosif Vulcan.

Arad, 10 iunie 1904.

MARIA CIOBAN.

(Din Bihor.)

Doine populare.

Bade, pentru dumniata,
Me topesc ca cânepa,
Și bade de dorul teu,
Me topesc ca inu 'n teu.

Nătrămuță cu trei pui,
Fire-ai bade-al dracului,
Ce zici astăzi mâne nu-i.
Cât a fost bade vara,
Tot așa ț-o mers gura,
Că tu nu me vei lăsa,
Când a fost colea toamna,
Dat-ai mâna cu alta.

Bată-te bădiță bată,
Blestămul d'a ta surată,
Și d'a ta mândră iubită,
Lăsată și părăsită,
Ca și floarea veștejită,
Și de brumă 'negrită,
Așa-i bade și cu mine,
Eu mor de dor după tine,
Și ti-aș spune la ureche,
Dorul de care mi-i sete,
Ți-aș da și o sărutare,
Pentru-atâta așteptare.

Doamnel să mor până 'n seară,
La trei zile să-nvii iară,
Să-mi văd mândra cum trăește.
La joc cu cine vorbește.
D'a vorbi c'un om de treabă,
Cu tri părți mi-a fi mai dragă,
D'a vorbi c'un om urit,
Me bag iară în pământ.

Frunză verde de lămâie,
Ce-am iubit nu-mi treabă mie.
Nici la stat nici la zăcere,
Dar nici la moartea d'a mere,
Mormântu să nu mi-l știe,
În groapă să nu se uite,
Nici crucea să mi-o sărute.

Nu te-'ncinge, mândră, lat,
Că drăguțu te-a lăsat,
Dar te-'ncinge mândră bine,
Dar s'a 'ntoarce iar la tine.

Măi bădiță al meu dulce,
Fă-mi cu ochiu când te-i duce,
Măcar bade cu geana
Să ies după dumneata.

Bade, cu cin' te iubești,
Nici un pic nu te lovești,
Uită-te bade la mine,
Că mi-s frumoasă ca tine,
Cum ne-ar sta noue de bine.

Bădiță cu ochii verzi,
Tu pe mine nu me crezi,
Că eu de gurița ta,
În veci nu m'aș satură,
De-o-aș bea cu lingura.

Zis-am, zis și m'am jurat,
Că n'oi merge sara 'n sat.
La nevastă cu bărbat,
Dar dragostile nevestești,
Mi-te bagă pe ferești.

Nicolau Firu
învățător.

DE LA JUBILEUL „FAMILIEI“.

Albumul tinereții române din Paris

oferit lui Iosif Vulcan,

la serbarea jubileului de 40 ani al revistei Familia, prin dl dr. Ion Giurgiu, cuprinde o prețioasă și interesantă colecțiune de compoziții, autografe și dedicațiuni.

Pe prima pagină ne intimpină o superbă inspirație muzicală a celebrului componist român dl George Enescu, aplaudat cu atâta entuziasm în concertele ce a dat pe scena Ateneului din București, care cu înalta protecțiune a Curții Regale române face studii de compoziție muzicală la marii artiști din Paris. Compoziția, dedicată lui Iosif Vulcan, e scrisă pentru voce cu acompaniare de pian sau orgă, la Paris în 21 maiu 1904; cuvintele, de tinerul nostru poet I. U. Soricu, sunt strofa a 2-a și a 3-a din oda ce publicarăm în numărul trecut și anume:

Întoarceți vechia carte a vremilor trecute,
Menirea voastră 'n lume dintr'însa o aflați;
Al vostru-i viitorul, nepoți de împărați,
A noastre fi-vor iarăș comorile pierdute...

Sus inimile voastre, Români voiși nainte,
Căci zorii zilei dalbe acuma se ivesc;
Trăește înc'al Romei geniu Dumnezeesc
Și n'am pierdut noi mila cereseului Părinte.

Pagina a doua ne ofere în reducțiune tabloul colorat al renumitului pictor român din Paris Simoni, oferit în cadră mare lui Iosif Vulcan, la jubileu, de tinerețea română din Paris prin rostul dlui Istrati N. Micescu. Dăm schițarea acestui tablou mai la vale.

Urmează dedicația tinereții române din Paris:

Lui Iosif Vulcan
Falnic stegar al României
În Transilvania.

Omagii de admirațiune și recunoștință din partea Tineretului Universitar Român din Paris

Președinte: ION POPESCU-PION
Vicepreședinti } Is. N. MICESCU
 } ȘT. ȘTEFANESCU PRIBOI
Secretar general, THEOHARIDE
Casier, CONSTANTIN TATOIREI
Membrii: GHEORGHIU EMILE
 " G. DRĂGOESCU
 " E. VAN SAANU
 " PROCOPIU MUNTEAN
 DR. ION GIURGIU
 referent.

Pe pagina a treia încep dedicațiile. Le transcriem întocmai:

*De la tine luă-vom pildă, Bătrâne, întru a ne
iubi neamul și a luptă pentru propășirea lui.*
Iunie 1904
Paris.

ION POPESCU-PION.

Plecând din Paris ca purtător al glasului
atâtor inimi calde, ve voi lăsa acolo pe a mea.

Is. N. MICESCU.

*Ilustrului literat și bunului patriot, dragoste
și admirație.*

Iunie 1904.

ȘT. ȘTEFANESCU-PRIBOI.

E firesc — în graba noastră de a trăi —
să lăsam neștiute multe... Nu e înse firesc să
jertfim literatura, criză țesută din grai, spre a
înfășă mănunchiul de simțeminte al sufletelor
de acelaș neam.

(Iscălitură nedescifrabilă.)

Homagiu marelui român Vulcan.

ANTON G. THEOHARIDE,
19 iunie 1904
Paris.

Omagiu veneratului luptător naționalist Iosif
Vulcan, care prin neasemănata iscusință a penei
sale a putut luptă o viață întreagă pentru triumful
sfintei cauze a românismului. Împrejurările grele
create de urgia dușmanilor n'au putut împedecă pe
neobositul erou de a întreține întotdeauna viu sen-
timentele de dragoste reciprocă și de conștiință na-
țională sădite cu prisos în inima curată a fiecărui
Român. Facă bunul Dumnezeu ca forța geniului
teu să fie și de acum înainte tot așa de viguroasă,
pentru ca să poți duce cât mai departe succesul ce
până acuma ai putut realiză; și să fii sigur că re-
cunoștința nemărginită a tuturor acelora ce știu să
te prețuiască, va rămâne pururea ca o imagine sfântă
în inimile lor înduioșate de soarta nenorocită a fra-
ților de peste munți.

ION I. MURGESCU,
Iunie 1904.

Lui Iosif Vulcan:

Luptătorule! Cu greu ai urcat panta vieții
tale: acum ajuns în vârf, privește la vale —
toată junimea recunoscătoare.

GHEORGHIU EMILE
Paris 1 Iunie 1904.

* *Odă lui Iosif Vulcan*
de I. U. Soricu.
(Reprodusă în nr. trecut al foii noastre.)

În ziua de glorie a voastră, Părinte,
serbătorim țara noastră și dorul de muncă.

DEPĂRĂȚIANU.

Cântec scurt.

Să mori de dragul unei fete,
Nu-i lucru mare 'n viață; eu,
O fac — de-mi place mie fata —
Să moară ea de dragul meu.

Și iarăș nu-i vr'un lucru mare
Să fii iubit de-o fată 'n drum;
Pe mine m'au iubit trei sate
Și poate me iubesc ș-acum.

Ion Minulescu-Nigru.

**Valoarea unei țări stă în valoarea co-
piilor ei. Glorie oamenilor mari!**

IOAN C. PILIDI.
M. VISANTE.

Paris 1 Iunie 1904.

Urmează două ode în limba franceză:

Pour Joseph Vulean.

*Noble vieillard, salut! Du beau pays de France,
O, grand Latin, reçois ces palmes et ces fleurs!
Et vous tous, dont les yeux brillent remplis de pleurs,
Frères, découvrez-vous en sa noble présence!*

*Qui découvrez vous tous et tendez lui vos bras,
Et que vos yeux lui rient et que vos coeurs s'émeuvent!
Car il fu le foyer de ceux qui n'en ont pas,
Le père des proscrits et le frère des veuves!*

*Qui découvrez vous tous devant lui, le vaillant,
Nayant pas pu mourir pour la Mère Patrie
Il lui donna son or ses enfants et sa vie
Et vienne le Grand Jour... il donnera son sang!*

*Or sache le Vieillard, que tu ne mourras guères
Qu'il ne se taira point ton coeur plein de bonté,
Avant qu'il n'ait flotté au dessus de vos terres
Le drapeau de la gloire et de la liberté!*

Paris — Mai — 1904.

N. PETRESCO-COMNENE.

Traducerea românească:

*Mosneag nobil! Din tara frumoasă a Franței,
O mare Latin, primește aceste palme și aceste flori
Și voi toți, a căror ochi strălucesc plini de lacrimi,
Frați, luați-ve cu toții pălăriile în fața lui!*

*Așă-i, luați-ve cu toții pălăriile, și întindeți brațul
vostru,
Ochii voștri să-i ridă și inimile voastre să se miște,
Pentru că el fu vatra acelora, cari nu o avea,
Tatăl proscrisilor și fratele văduvelor.*

*Așă-i, descoperiți-ve cu toții înaintea lui cel brav,
Neputând muri pentru mama Patrie,
Îi dădă aurul seu, copiii sei și viața sa
Și să vină ziua mare... și-i va da sângele seu.*

*Să știe mosneagul, că tu nu vei muri,
Că inima ta plină de bunătate nu va tăcea.
Până ce drapelul gloriei și al libertății nu va
fălăi deasupra pământelor voastre.*

COMNEN PETRECU.

A doua odă în franțozeste, intitulată „Le Rêve“ (Visul) dedicată lui Iosif Vulean, scrisă la Paris în 2 iunie 1904, de V. Drăgoescu, asemenea e de un avânt înalt și inflăcărată de dorul libertății.

Apoi urmează:

*Slăvit bătrân, sfânt apostol al neamului ro-
mânesc, te bucură, căci puțini au avut fericirea de
a-și vedea roadele unei vieți de muncă.*

E. VAN SAANEU-ALGIU
Paris 1 Iunie 1904.

Părinte, Românismul se fălește că te pre-
numeră printre propoveditorii lui.

PROTOP DIMITRESCU.
C. D. GHETZA

1/19 iunie 1904
Paris
NICOLAE MASSALSKI
Paris Iunie 1904.

Bărbații științei zic:

Omenirea atunci își va avea capătul, când
pământul nu va mai avea căldură.

Eu zic:

Noi Românilor atunci ne va suna ceasul
din urmă, când va fi recit pieptul nostru
și se va fi stins schinteia sfântă și de viață
dătătoare a dragostei de neam, de țară și
de Dumnezeu.

Paris 1 iun n. 1904

DR. ION GIURGIU.

Amintirea oamenilor în cari s'a arătat mai trai-
nic demnitatea umană, este cea mai bună moștenire
pe care ne-a lăsat-o trecutul și istoria; și sunt nume
cari sunt tot atât de eterne ca și stelele din cer
când pe marea deschisă nu mai știi în ce parte a
lumii te afli, îți gătești drumul spre țerm, îndrep-
tându-te după stelele cerului.

Paris 2 Iunie 190.

G. G. VARVOREAN GHEORGHE.

Nici odată nu vom perde încrederea în
acea ante-gardă a Romei care se află pe ma-
lurile Dunărei. Nu pierе Românul.

CONSTANTIN IZVOREANU.

Aceluia, care a manifestat în mijlocul străinilor,
puternicul geniu al rasei latine, care a făcut să stră-
lucească făclia luminei și a speranței în mijlocul
Românilor de peste munți, omagiu de profundă
admirație și de respect!

N. PRESBEANU.

Să dea Dzeu să se șteargă din sufletul Românului tot ceea ce chinurile și nedemnitatea trecutului întipăriseră în adânc; să cunoască ce e datoria și dreptul de cetățean; să știe cum se adoară și cum se servește patria și cât de folositoare sunt pentru cultivarea și nobilarea inimei arta, științele și literatura, — a i se da ori cărui Român puterea și mândria de a zice:

„Sunt Român!”

G. DRĂGOESCU
2 Iunie 04 Paris

Le fondateur de Rome puisa son courage, à une mamelle sauvage; toi noble descendant, tu forges ton esprit dans la souffrance — puisse l'avenir te réserver des meilleurs jours pour les frères que tu as tant aimés.

JEAN STOENESCU.

Paris 4 Jun. 1904.

Românește:

(Fondatorul Romei a luat curagiu din laptele selbaticului; tu, nobil descendent, întărește-ți spiritul în suferință — apoi viitorul va rezervă zile mai bune pentru frații pe cari tu atât de mult i-ai iubit.)

Credința despotică e sufletul ideilor mari. Ai jurat credință steagului culturii poporului Român. Acest steag l-ai purtat cu fală în decurs de o jumătate de secol.

Paris 5 iunie 1904

TRAIAN VUIA.

Reprezentanții Tinerimei Române din Paris la Oradea-mare invită pe toți tinerii Români de aci a tălmăci în scris sentimentele inspirate de frumosul jubileu al revistei „Familia”.

IS. N. MICESCU.

Ab oriente lux!

CAIUS BREDICEANU.

Spiritul de jertfă și perseveranța dlui Ios. Vulcanu în literatură, o dorește tinerimei Române în chestiunea națională.

24/5 1904

M. POPOVICI.

*„Trageți hora ca să joc
La lumina celui foc!”*

D. LASCU.

„Vorbiți, scrieți românește!” asta a fost și este deviza „Familiei.”

HORIA PETRA-PETRESCU
st. in filos.

*Bătrâne măestru — Lumea Te admiră — noi
ucenicii Te iubim.*

OCTAVIAN GOGA.

Unirea e putere; deviza aceasta trebuie să fie călăuză fiecărui Român.

VASILE REUS CAV. DE MIRZA

Șovinismul străinilor din acest cuib dușmănos nou ne-a ațîțat puterile pentru totdeauna. Muncii Tale bătrâne avem să mulțumim faptul că am avut ocaziunea să cunoaștem aceasta.

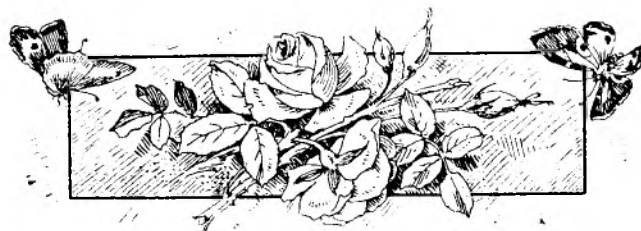
LUCACI.

Susține mai departe și cu aceeaș îndărătnică stăruință steagul înfipt aici la granițele Românismului.

GIL. PAPP stud.

Ai luptat, glorie ai secerat!

VASILE BABI.

T A B L O U L

oferit de tinerimea română din Paris,

opera renumitului artist român dl Simonidi, care își are atelierul în Paris, prezintă — în stil secesionist — o mare idee națională.

Titlul încântătoarei inspirațiuni poate fi: „Deșteptarea României”.

Dl Is. N. Micescu, unul din delegații tinerimei române din Paris, cel mai competent a ne da explicațiunea concepțiunii artistului, ne-a lămurit în avântul său discurs — publicat în numărul trecut al foii noastre — idea ce a condus penelul artistului.

Iată cum înțelegem noi lămurirea dată:

Românul, apăsător de greul vieții, abătut stă pe gânduri.

De odată, îi apare — în tip de o fecioară încântătoare — Geniul protector, care îi suride grațios, îl mângăie, îi inspiră curagiu și-i arată luceafărul resărit pe cer, par că i-ar zice:

— Deșteaptă-te!

Românul se deșteaptă și Geniul îi dă în mână lira, îmbărbătându-l:

— Cântă!

Și vesel Românul cântă fericit. Dar Geniul îi deschide cartea înțelepciunii și-l invită:

— Învață!

Și Românul se pune pe carte și învață stăruitor.

Și Geniul văzând acest progres frumos, sub impresiunea unei fericiri cerești, îi deschide brațele și-i șoptește:

— Iubește!

— Deșteaptă-te! Cântă! Învață! Iubește! — iată ce spune națiunii române, acest admirabil tablou.

Onoare artistului, care cu atâta succes a tălcuit crezul său!

Darul domnișoarelor române,

prezintă prin emoționantul discurs al dșoarei *Lucreția Mureșianu*, este un tablou al artistului *E. Vassari*, intitulat francezește „Le jeune poète” (Junele poet,) înfățișând o gingașă și intimă scenă de familie.

Într'un salon rococo, doue femei — una mai în vârstă, alta mai tineră — șed pe un otoman, alătura de o lîră enormă, iar a treia se razămă de spatele otomanului și toate trele ascultă cu vedită plăcere ceea ce un băet — poate cel mai tiner surcel al familiei — în îmbrăcăminte clasică, le recitează de pe o hârtie, având drept resplată la picioare un mănunchiu de flori.

A patra femeie, poate servitoarea, stă în ușa întredeschisă și ținând în mână tava cu recoritoare, ascultă și ea lacom.

Asupra întregului se revarsă un aer poetic, care dă totul un colorit fermecător.

Opera artistului este escelent reproducă în fotogravură colorată de stabilimentul Goupil et. Comp. din Paris.

Un cadou tocmai atât de delicat, ca acele cari l-au oferit.

DIN TOASTURILE DE LA BANCHET.

Iosif Roman.

Ca nestorul acestei ilustre societăți, avântându-mi ceugetarea spre evenimentele decurse într'un secol și mai bine, deja apus în eternitatea timpului, am aflat de bine, ba mi-am ținut de datorie, ca un fiu al Bihorului, pe al cărui pământ suntem azi adunați, să ve arăt în puține trăsături evoluțiunea culturii românești, pe acest teritoriu pe care se închid marginile etnice ale elementului nostru.

Știm bine, că acea parte a unui popor, care stă ca sentinela în fața altuia eterogen, dar cu superioritate și mai puternic în instituțiunile sale culturale, este mai periclitată în existența sa, prin perderea limbei, a datinilor, ba și a religiunii sale.

Față de această pozițiune critică, cu noi Români bihoreni s'a îndeplinit maxima acelei credințe, că unde e pericolul mai mare, acolo este ajutorul providențial mai aproape.

Cum-că pe acest colț de pământ situat între doue Crișuri, la stăruința oamenilor providențiali au resărit mai întii stelele culturii românești, în toată Ungaria și Banatul-timișan, voi documenta în următoarele :

1. La începutul anului 1792 *Ignatie Dărăbant* episcopul Orăzii-mari gr. unit (fost călugăr Bazilitan la Blaj,) a împetrat de la împăratul și regele Leopold al II-lea reședința jesuiților din Oradea-mare, ca să se străformeze într'un seminar pentru creșterea pruncilor români, spre scopul preoției și învățătoriei, și

să fie instruiți și în limba lor maternă a cetii și serie (pro iuventute valachica condiscendi etiam lectionem et scripturam huic nationi propriam, suo idiomate.)

2. Al doile focular al culturii românești s'a înființat în anul 1829 prin episcopul Orăzii *Samuil Vulcan*, ridicând un gimnaziu inferior cu 4 clase în orașelul domeniului seu cu numele Beins, iară în anul 1836 îl spori încă cu 2 clase și ăstmod făcându-l gimnaziu superior, depunând 75.000 de florini fundațiune pentru susținerea lui.

Zidirea acestui gimnaziu a augmentat-o episcopul *Mihail Pavel*, înzestrându-l și cu doue internate, unul pentru fetițe, altul pentru băieții români, asigurându-le existența prin depunerea capitalului necesar.

Știm domnilor, că în secolul al 18-lea și în prima jumătate a secolului 19-lea, va să zică până în 1829 — afară de Blaj în Ardeal — nu se găsiu instituțiuni culturale și școli românești, știm că încă și dincolo de Carpați boerimea își aducea dascăli greci din Atena pentru băieții lor, până ce s'a dus la ei fericitul Lazar, să le deschidă școală română.

Mulți bărbați luminați au dat neamului românesc aceste doue instituțiuni, pe cari nici că-i putem numera.

3. Al III-lea focular pentru cultura și literatura română s'a înființat prin stăruința episcopului *Erdele* cu concursul inspectorilor școlari districtuali *Demetriu Ionescu* și *I. Pop Selăgian* (Szilagy). Catedra pentru limba și literatura română la archigimnaziul oradan condus de călugării Premonstratensi, în anul 1850, prima în întreaga monarhie austro-ungară, fiind numit profesor *Alexandru Roman*, care a început prelegerile în anul 1851 și sub a cărui conducere s'a constituit Societatea de lectură a tinerimei române studioase, care sub durata ei a edat și tipărit Almanachuri, din lucrări de ale tinerimei — această Societate înse în anul 1876 prin intrigi țesute de-o mână lungă, s'a desființat, și n'a mai reinviat.

4. Zelosul comerciant din Oradea-mare *Nicolau Zsiga* în anul 1860 pe spesele sale proprii a întemeiat și deschis o fundațiune pentru tinerimea gr. orientală, în care sunt adăpostiți și azi studenți gimnaziali și academici.

Nu pot întrelasă aci să spun, că renumitul bărbat *Emanuil Gozsdu*, carele și-a testat mai întreaga sa avere, care acuma trece peste 3 milioane, ca fundațiune pentru stipendiarea tinerimei studioase de ritul gr. oriental, s'a născut în Oradea-mare, deci a fost fiul Bihorului.

5. Inteligența română în deceniul trecut a înființat pe teritorul Bihorului doue despărțeminte ale „Asociațiunii” pentru cultura română și literatura poporului român, unul în Beins și altul aci în Oradea-mare.

6. Inteligența română din Oradea, având în vedere soarta poporului nostru, în anul 1898 a înființat și deschis un institut economic, artera vieții materiale, c'un capital de 600.000 coroane.

Prin aceste date istorice, domnilor, am dorit să ve conving, că Bihorul, de mulți desconsiderat, a fost și este acel pământ productiv, pe care mai întii a resărit în Ungaria și Banat semintele culturii românești, și pe care s'a format o întreagă pleiadă la inteligenței, a cărturarilor și a dascălilor, floarea

fiecărui popor, de unde pentru românime se poate numi *pământ clasic*.

De și pe acest pământ sunt ultimii termeni ai elementului românesc, unde lupta pentru existență este mai mare ca aiurea, iată domnilor noi n'am perit, ci ne-am susținut, și azi, iubiților oaspeți veniți din toate părțile în această adunare, ne vedeți vii și sănătoși. Ve rugăm să păstrați aceste descoperiri în inimile și creerii dvoastre și ajungând pe la vetrele dvoastre să spuneți, că ați fost pe un pământ roditor, unde ați găsit frați dulci, de aceeaș mamă, de o făptură și de o seamă! La mulți ani!

*

N. Petra-Petresou.

Stimați conmeseni!

Ilustrul nostru jubilar, dl Iosif Vulcan, 40 de ani a muccit neîntrerupt, cu stăruință și cu un zel exemplar, ca astăzi să poată gustă fructele ostenelelor sale și mulțumirea cea mai mare, ce o poate gustă un individ, când știe că și-a făcut datoria către națiune și vede că este resplătit cu dragoste și simpatie nețermurită.

Noi, într'o singură zi, ziua jubilară a acestui muncitor vrednic, avem fericirea să ne bucurăm de o serbătoare atât de rară, cum nici nu ne-am fi putut închipui vre-odată.

Astăzi vedem aci concentrată națiunea cu toate aspirațiunile ei.

Ridic păharul întru realizarea idealurilor poporului român.

*

Dr. Ion Giurgiu.

Doamnelor și Domnilor!...

O poveste dulce, dulce ca povestea dragostei, îmi vine în minte... Un palat frumos eră zidit în țara cea mai frumoasă a lumii... frumoasă ca lumea basmelor... pe vremuri... Eră palatul științei, luminei și al adevărului... Eră palatul ginței latine...

Și s'a prăbușit și ruinat palatul...

Dar n'a perit duhul — geniul — din acel palat... Mănat de vânturi și furtuni în toate părțile lumii, din rămășițele acestui palat s'au zidit toate palatele civilizației... Și toate palatele lumii vestesc cultura Romei și-al ginței latine. Toate palatele vestesc sublimitatea, eternitatea, Dumnezeirea palatului latin și duhul și geniul lui: Știința, poezia și arta latină...

Și mi-i groază de ruine. În fața lor oroare îmi cuprinde sufletul și fiori îmi străbat pieptul, când gloria trecutului îmi vine în minte...

Și desnădejdea mi-ar fi tovarăș, de n'aș ști legea naturei, că tocmă pe ruine cresc cele mai frumoase și mai mirositoare flori... De n'aș ști legea eternă, că chiar pe ruinele visurilor pierdute crește cea mai frumoasă și mai gingașă floare din lume: Floarea nădejdiei și a credinței în Dumnezeu. Și glasul meu pe tine te mărește și înalță Dumnezeu al ginței latine, Dumnezeu al frumosului, al sublimului și-al eternului.

Și glasul meu pe tine te înalță, geniul al Românismului, care rătăcit prin codri și văile Ardea-

lului ai reinviat ramura ruptă de mâna vrăjmașă a vremii de trunchiul cel puternic al ginței latine... Tu ai susținut sufletul în păunași codrului, în câmpiile și plaiurile Ardealului, în acest cuib cald al Românismului.

Și cuib cald și leagăn ai fost Țară mândră și de Dumnezeu binecuvântate Ardealule!...

Și doine dulci și duioase ca dragostea Românilui au resunat prin văile și codrii tei de-a lungul și latul câmpiilor bogate în holdele munților bogați în aur.

Și doina înveselește inima intristată și-o mângăie întocmai ca credința în Dumnezeu, ce înveselește și reînnoește sufletul. Și doină cânt și eu. Doina mea înse nu e de jale, ci cântec de veselie, e serbătorirea geniului Românismului... Și cuvine-se ca glasul meu să nu se înecă în lacrimi, ci să izbucneasă ca un isvor cristalin de veselie și îndestulare sufletească și să aline durerea trecutului unui popor, atât de cercat de soarte și de nenoroc...

Și doină cânt, căci doină mi-a cântat și mama la leagăn, glasul ei dulce mi-a cuprins sufletul și n'o mai pot uită...

Codrul însuș încă cântă doină și pe aripile zefirului doine par' că aud, în freamătul codrului doine aud și azi resunând spre cer, ca o rugă de fecioară, către El, Atotputernicul Tată, ca o doină de dragoste românească, ca un imn de laudă și recunoștință, ca un cântec sfânt de preamărire al muncii, abnegației și al virtuții.

Și doină cânt și doină va cântă Românul întotdeauna. Dacă va pieri doina, va pieri și fusul și caierul din casă, și dacă va pieri caierul va pieri și povestea și dragostea și fericirea din vatră și dacă va pieri vatra, va pieri și familia, și dacă va pieri familia, va pieri și neamul. Și dacă va pieri neamul, va pieri și vestejii de jale și durere codrul și va amuți priveghitoarea, va secă isvorul și vor plânge văile și munții de la Nistru pân' la Tisa...

Și doină cânt, căci azi e zi de veselie... Și imn de laudă înalță ideii eterne și sublime a adevărului, artei și poeziei...

Și mărire și Osana înalță Geniului etern al ginței latine... Mărire și Osana Ție marelui Dumnezeu al Popoarelor...

TABLOUL COMEMORATIV.

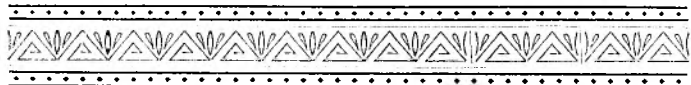
După încheierea festivităților jubilară, sub impresiunea nemărginitului entuziasm, în rândurile tinerimei s'a manifestat dorința să se facă un tablou comemorativ al serbărilor.

Idea primită cu plăcere din toate părțile, a treia zi la miazăzi, toți delegații tinerimei de la diversele universități, diletantele și diletanții, membrii corului vocal Hilăria, dimpreună cu fruntașii comitetului aranjator, poftind în mijlocul lor pe jubilarul cu soția sa, s'au fotografiat împreună.

Tabloul escelent reușit, ne renvie pentru totdeauna în memorie marea zi. Într'o grupă cu artă aranjată ni se prezintă nu numai persoanele, ci și toate trofeele acestei serbări, cununile de argint și de lauri, cu inscripțiunile lor, albumul și tabloul tinerimei române din Paris, precum și cel oferit de domnișoarele române, toate panglicele, buchetele și tot ce a contribuit la înălțarea festivității.*

Într'un tablou separat s'au fotografiat numai diletanții.

Astfel jubileul va avea o suvenire vizibilă pentru toți cei ce au luat parte.

VOCI DE PRESĂ.

„Gazeta Transilvaniei“.

Un jubileu.

Departa de Brașov, vechiu centru al mișcării noastre literare-sociale, într'un colț opus al țerii, la Oradea-mare, tinerimea română se pregătește a serbă un eveniment îmbucurător și fericit pentru dezvoltarea culturală-socială a poporului nostru, jubileul foaiei beletristice „Familia“.

Înainte de asta cu patru-zeci de ani, când pentru instrucțiunea națională a sexului femeiesc la noi se făcuse încă așa de puțin, căci școli românești de fete în afară de cea de la Brașov și Blaj, abia dacă mai existau, iar fetele din familiile române mai cu dare de mână își căpătau instrucția prin cele școli și claustre streine, unde nu numai că nu învățau nimic românește, dar li se infiltrau chiar sentimente dușmane numelui lor, „Familia“, înființată la 1865, îndeplină cea mai frumoasă misiune, contribuind cu mult succes la propagarea iubirei de limbă și de literatură română într'un timp, când, cum ziserăm, instrucțiunea în limba maternă era încă așa de rară și restrinsă.

Rolul „Familiei“ ca propagatoare a limbei și a gustului de cetire în popor e cu atât mai de laudă, cu cât știm, că în părțile cele mai espuse de la periferia româniei, adesea numai această revistă era, care în multe familii nutriă și susținea spiritul românesc și dragostea pentru scrierea românească.

Erau alte timpuri, când dl Iosif Vulcan a avut fericita idee de a fondă aceasta foaie română beletristică. Cele mai frumoase speranțe surideau pe atunci Românilor dintre Tisa și Carpați. În Transilvania intraseră în vigoare legile pentru egala îndreptățire politică-națională a Românilor, aduse de dieta transilvană de la 1863, iar în Banat și în părțile ungurene Românii sperau că vor dobândi garanțele cele mai tari și sigure pentru scutul limbei și naționalității lor. C'un cuvânt era o epocă de progres și de însuflețire.

* Doritorii de a avea acest tablou, îl pot comandă la fotografii Alesandru Fekete în Oradea-mare. Prețul 6 cor. 50 fileri.

Împrejurarea aceasta nu puțin a contribuit ca întreprinderea dnului Vulcan să progreseze, semanța ce a semănat-o căzând pe pământ roditor.

După câteva încercări pe câmpul ziaristic, cari n'au reușit, aceasta a fost și a ramas o întreprindere norocoasă a dlui Vulcan, care pe lângă activitatea și zelul deosebit ce l-a desfășurat, i-a adus numai laudă și recunoștință și i-au oferit astfel putința de a avea îniriurintă și asupra vieții sociale, devenind între altele apostolul fervent al înființării unui teatru național la noi.

A avut „Familia“ și timpuri grele de străbătut, mai ales de când s'au întors cu totul vremurile, și din favorabile și prietenoase ce erau, au devenit amenințătoare pentru dezvoltarea națională a poporului nostru. Dar fiind odată bine pusă temelie acestei întreprinderi literare, ea s'a putut susține și în acest period, grație stăruințelor dlui Vulcan, care n'a încetat nici un moment de a urmări cu atențiune mișcările sociale la noi, ba a le da și impuls pipăind pulsul publicului.

Astfel a ajuns „Familia“ să serbeze jubileul de patru-zeci de ani, pe când proprietarul și redactorul ei se bucură de roadele ostenelelor sale, ocupând o pozițiune din cele mai onorifice în mijlocul poporului ca președinte al Societății teatrale și ca membru al Academiei Române.

Urăm din inimă sinceră „Familiei“ să ajungă a serbă și jubileul seu de o sută de ani în timpuri mai norocite pentru națiunea noastră; iar dlui Vulcan, confratelui nostru, îi dorim să se bucure încă ani îndelungați de fructele muncii sale literare și să vadă inaugurându-se epoca, care să aducă realizarea idealurilor, ce le nutrește în inima sa totdeauna tineră.

*

„Tribuna“.

Serbările de la Oradea-mare.

Arad, 9 iunie n.

Sunt patru-zeci de ani de atunci. So mână de tineri universitari români din Budapesta se hotărăște să facă un lucru bun.

Și entuziasta pleiadă, încălzită de dragoste pentru neam, de râvnă pentru ridicarea culturală a neamului nostru românesc, — desfășură un steag: „Familia“.

Și acest steag mâni viguroase l-au prins; și l-au dus tot mai sus și tot mai sus, mai departe și mai departe...

Vigurosul stegar, care cu avântul tinereții pornise pe drumul răspândirii culturai și literaturii române, și stă în fața noastră ca un falnic brad, încununat cu podoaba ninsorii de ani: este dl Iosif Vulcan.

Patru-zeci de ani sunt, de când revista „Familia“ înseninează și a înseninat viața familiilor românești; patru-zeci de ani sunt, de când fără preget domnul Iosif Vulcan redactează această foaie, — și în curând, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom ajunge jubileul de o jumătate de veac al unei munci rodnice și neobosite, a existenței unei reviste literare românești.

S'au părăndat rânduri — rânduri tinerei scriitori români în jurul apostolului culturai românești; și pătruns-au în Olimp unii din cei ce sub scutul

domnului Vulcan început-au a luptă cu condeii, pentru cultură, pentru literatura și cultura românească. Și nu este casă de preot, învățator sau cărturar român, în care să nu fi pătruns senina „Familie“, care poreclă și-a înțeles-o întru misiunea: De-a cultivă social și literar familiile românești, în dragoste de limbă și de tot ce e românesc.

Și când patru-zeci de ani se numeră în anele acestei munci, cu drept cuvânt cercurile culturale românești din toate părțile grăbitu-s'au la Oradea-mare, pentru a serbători o mândră instituțiune și pe fanicul ei stăpân și slugitor.

La splendidul jubileu, care se serbează astăzi în Oradea-mare,* din depărtare urăm jubilanților, cu acelaș cuvânt juvenil care îi caracterizează și care le-a dat forța de-a croi o puternică brazdă de cultură românească în adâncime de patru decenii:

Crescat, floreatique!

*

„Telegraful Român.“

„Jubileul Familiei.“

Oradea-mare 10 iunie n.

Am ramas incântat de felul cum a decurs aici ieri jubileul revistei „Familia“ și al directorului ei, academicianul *Iosif Vulcan*. Vi-l descriu pe scurt. (Urmează raportul.)

*

„Drapelul.“

„F a m i l i a“.

De: E. I.

„Knowledge itself is power.“

Știința e însași puterea.
Zice Bacon.

... Știința, magicul izvor, la care inimile noastre își află odihnă, scut de zilnicele frământări.

*

Puterea vieții noastre e să știm.

*

Ceva dor me muncеște gândind la un venerabil bătrân, la redactorul: *Iosif Vulcan*. O energie de admirat!

Patru-zeci de ani de când redactează revista: „Familia“, patru-zeci de ani de când necontenit luptă cu peana! Patru-zeci de ani, de când ne'ntreupt desvălește din adânc nobilul aur.

Ce putere de-admirat!... O știm.

*

This was a man!

Zic împreună cu Shakespeare. Acesta a fost un om!

Un spirit clar, un caracter firm, care a ris de peire, falfăind glorios steagul seu. A disprețuit lumea reală, plină de prejudeții nebune, plină de urlă-

* Regretam nespuse de mult, că bărbații designeți a reprezentă pe Români arădani la luminata serbare, au fost împiedecați de a participa, prin coincidența terminelor examenelor școlare. (Nota redat. Tribunet.)

tura după pâne. Ochii lui scrutători au văzut par' că o nouă viață românească, un nou viitor, demn trecutului. Nu s'a desiluzionat de soartea nemiloasă, a cărei lacomă gură inghite mereu noi corpuri, ce revoaltă prin firea-i mincinoasă. N'a disperat de nerecunoștința neamului, ci a suferit, ca suferind să deie națiunii hrană sufletească.

Eu cred, că nu există o robotă mai deprimătoare ca aceea, când din sudoarea sângelui teu ești dator să dai lumii iluzii, visuri, dulci efemeride...

Și „Familia“ a luptat.

De-ar ști vorbi coloanele tipărite, ar spune multe-multe de munca cinstitului părinte. Câte nopți nedormite, câte trude pân' s'a cules atâtea flori!

Ea a fost focarul vieții noastre culturale de patru decenii, ea a fost soarele orizontului nostru literar, cuibul pasărilor ce-avură trebuință de... aripi!

*

Un îndemn puternic, venit de la cetitoare, căroră „Familia“ le-a fost odată școala, desfătarea, petrecerea — a făcut, că azi ne unim în serbătorirea trecutului.

*

Nuestras vidas son los rios, que van à dar en el mar.

Așă ne spune Iorge Manrique. Și să analizăm axioma aceasta.

Nu-i minunată asemănarea vieții c'un riu?

Isvorul este nașterea...

Iar apa ce curge din dânsul, din ce în ce s'apropie de mare — devine tot mai puternică, tot mai adâncă...

Marea este moartea.

Iar intervalul între izvor și mare: viața.

„...Familia“ a fost izvorul vieții noastre sufletești; iar marea — suma frumosului — tot ea va fi.

Ea a fost izvorul vieții noastre sufletești, ea e riul, și ea va fi marea! Ea a adunat toți riuleții la un loc, ca un glas să cânte, un fluviu puternic să fie, ori cât l-ar oprî în curs zăplazurile putrede, — reutatea invidioșilor — urlăturile viscolului, — glasul reutacioșilor — ori cât ar sună trimbița amenințătoare — dl procuror, dacă voii!

*

„Rien n'est beau que le vrai; le vrai seul est aimable“...

Nimic mai frumos ca adevărul; adevărul este singur demn de iubit.

Boileau, în arta lui poetică ne-a spus-o, iar poezia română o va spune „Familiei“...

Dacă iubim, să iubim adevărul! Și dacă iubim adevărul, să iubim cu foceul inimii românești: „Familia“!

Gândindu-ne la scopul vieții, tot la iubire vom reduce întreaga noastră ființă!

Gândindu-ne la scopul națiunii, la iubirea ei vom reduce întreaga noastră menire.

Ori cât am fi pesimiști, cosmopoliți, datorința noastră e, ca azi în sfânta zi, când serbătorim istoria literaturii noastre moderne, să aplecăm fruntea și să... trimitem glasul recunoștinței noastre acelu moșneag cu plete cărunte...

*

Le masque tombe, l'homme reste!

„Poporul Român.”

Jubileul „Familiei“.

Cea dintiu foaie literară românească în țara noastră a fost „Familia”, înființată de dl Iosif Vulcan înainte cu 40 de ani (la 1865). Și această foaie care a făcut frumoase servicii luminătoare Românilor din această țară și care a fost în stare să treacă peste toate stăvilele și să ajungă la frumoasa vârstă de ani își serbează în 9 iunie st. n. jubileul unei munci grele și îndelungate. Cu mândrie și cu mulțumire sufletească poate privi înapoi în calea făcută până acum, pentru că are că vadă, că pe urmele ei numai roade frumoase și bogate au resărit. Bucuria ce încălzește sufletul mamei, poate să o simțască și „Familia” pentru că pe urmele ei s’au născut multe fiice, cari pe acelaș drum au pornit, dar cele mai multe au fost silite să se întoarcă la întunecarea înă în fragedă vârstă. Ea le-a întrecut pe toate și munceste și azi încă spre luminarea neamului nostru.

Românii recunoscători au pornit mișcare, ca să ridice acest jubileu la demnitatea recunoștinței ce se cuvine unei munci de 40 de ani. Studențimea română din Paris încă a pornit o mișcare printre studenții noștri din celelalte țeri, ca să-și dea și ea prinosul de recunoștință vrednicului muncitor în ogorul literaturii noastre.

Iată aci apelul, care ni s’a trimis spre publicare:

Apel către studenții Români.

În primele zile ale lui iunie se serbează în Oradea-mare jubileul de 40 de ani al primei reviste literare din Ardeal „Familia”. Directorul și fondatorul acestei reviste este venerabilul academician Iosif Vulcan, nume atât de cunoscut și simpatic tuturor Românilor. Studențimea română din Paris considerând însemnătatea istorică-culturală a acestei reviste literare, importanța-i și influența-i binefăcătoare asupra literaturii românești, își ține de datorință sfântă să facă un călduros apel tuturor studenților români „fără deosebire de granițe politice”, ca să participe prin reprezentanți cât mai numeroși, ca să aducem și să depunem cununa recunoștinței noastre pe altarul geniului românesc.

Paris, 16 maiu 1904.

Studențimea română din Paris.

Românii din Oradea-mare alătura cu tinerimea română au priceput însemnătatea acestui moment rar în viața noastră culturală și s’au adunat să serbătorească cu demnitate munca obositoare de un șir îndelungat de ani.

Festivitățile ce le arangează sunt de o splendoare extraordinară și venerabilul domn Iosif Vulcan poate fi mândru, că munca dsale de un lung șir de aci n’a fost semănă căzută pe peatră sau în nășip, ci vremile i-au fost prielnice și roadele câștigate au fost multe și bogate.

Sunt frumoase aceste porniri, pentru că ele dovedesc, că Românul încă știe prețui munca cinstită și neobosită și știe să fie recunoscător celor ce se văresc această munca.

Nu sunt mulți 40 de ani când îi rostește omul, fără să se cugete la ei. Dacă inse îi mai rostești o-

dată respicat: patru-zeci de ani, începi totuș să te uimești. O revistă românească să se nască înainte cu 40 de ani și să trăiască până azi, e ceva mult. Și nu ne vine să credem, că meritul existenței ei s’ar datorî cetitorilor. Astăzi, în suta a XX-a, jurnalele politice ale noastre se rușinează de numărul cetitorilor lor, cum ne-am putea închipui așa dară, ca cetitorii să susțină o revistă literară vreme de patru decenii!? Stăm slab în privința cetitorilor și deci cu atât mai mare e meritul dlui Vulcan, cu cât prin voință și dragoste de literatura și cultura poporului nostru, a învins toate piedecile — spre binele și cinstea noastră.

Sunt multe meritele „Familiei”, e mare rolul ce l-a avut în istoria literaturii noastre, dar de-ar fi să-i atribuim numai meritul, că aproape o jumătate de veac ne-a scăpat de rușinea de a nu avea o revistă literară, e de trei-ori de ajuns, ca să fim mândri cu ea și să-i serbeze iubileul întreagă națiunea românească.

Felicităm și noi pe venerabilul întemeietor al „Familiei” dl Iosif Vulcan, și-i dorim ca munca dezvoltată până acum, timp atât de îndelungat pe paginile „Familiei” să nu încete, ci câștigându-și puteri nouă, tinere și viguroase, să dea un nou avânt „Familiei”, ca să răspândească și de aci înainte lumina și arta în șirurile poporului nostru.

„Activitatea.”

Ilustrului bărbat al națiunii române, Dlu Iosif Vulcan, proprietarul și redactorul „Familiei”, Președintele Societății pentru fond de teatru Român, Membru ordinar al „Academiei Române”, Advocat în Oradea-mare.

Din prilejul festivităților jubileului de 40 ani al „Familiei”, celei mai vechi foi beletristice-literare, primiți sincerile noastre felicitări, cari vi-le adresăm pentru activitatea ce ați dezvoltat în ogorul literaturii române. Femeia română în special datoare este a Ve strigă azi „la mulți ani!”

Deie cerul, ca festivitățile de 50 ani să Ve afle în putere deplină, aceasta este dorința „Activității”.

„Răvașul.”

Jubileul „Familiei”.

Jubileul de 40 ani al revistei „Familia” din Oradea-mare s’a prefăcut într’un eveniment cultural. Însuflețirea ce s’a desfășurat din acest prilej, n’a onorat numai pe venerabilul întemeietor și susținător al acestei foi, ci a fost o manifestațiune impunătoare — între împrejurările noastre de azi — față cu cultura națională. S’a făcut o sfântă liturghie, s’a ținut predică în biserică, s’a făcut o ședință, în care toate corporațiunile noastre culturale și mai ales tinerimea noastră de pretulindenea a adus omagiu și admirațiune dlui Vulcan; apoi a fost banchet, concert și petrecere, ca la o mare adunare culturală. Din toate acestea momente, pătrunse de o deosebită însuflețire, se vede dragostea deosebită față cu cultura și literatura națională, care susțin sufletul vieții noastre de popor.

Serbătorirea Dlui Iosif Vulcan, eră serbătorirea muncii stăruitoare pe lângă limba și cultura româ-

nească; eră declarațiunea vădită a României, că este hotărâtă să-și apere și scutească din toate puterile sale comorile acestea sufletești, cari sunt cele mai scumpe comori ale unui popor conștiu de sine; eră — ce să o ascundem? — un răspuns la acele nouă porniri protivnice de sus, cari se vedese prin noul plan de maghiarizare al școalelor.

*

„Luceafărul.“

Jubileul „Familiei“. Zilele trecute și-a serbat revista „Familia“ jubileul de patru-zeci de ani de la fundarea ei. Lumea românească de la noi a încununat cu laude și însuflețite doriri de bine vrednicia muncitorului fără hodiună. Serbătorirea veneratului scriitor dl *Iosif Vulcan*, a fost pornită din curată cinste și sentiment de pietate față de munca îndelungată pe teren literar a neobositului stegar. Toți câți înțeleg importanța existenței unui organ literar de publicitate la noi, toți câți barem din auzite cunosc greul susținerii îndelungate a unei reviste literare românești în Ungaria și toți câți știu aprecia idealismul curat ce poate împintena pe un muritor de legea noastră întru alegerea unei meserii atât de ingrate, — au întovărășit cu cuvântul lor de bine ziua acestui frumos praznic, când oamenii de suflet au proslăvit căruntețele de cinste ale unui luptător de bună credință. Din multe părți ale țerii au alergat Români la Oradea-mare să stringă mâna, viguroasă încă, a bătrânului cuvântător din pană; toate corporațiunile menite a veghia peste orânduile vieții noastre publice, și-au trimis solii lor cu jertfele laudei; tinerimea universitară, — de ale cărei porniri de entuziasm a stat totdeauna atât de aproape fericitul bătrân, — și-a trimis reprezentanții din toate părțile cu daruri omagiale. Serbătoarea a fost strălucită și cercetată de multă lume din frumoasa țară a Bihorului, astfel că potrivit misiunii culturale de până astăzi a „Familiei“ — și serbătoarea ei a avut efecte de o frumoasă afirmare național-culturală. Pe lângă Academia Română și „Astra“ noastră au fost reprezentate la jubileu o mulțime de societăți și reuniuni. Tinerimea universitară din Paris, Viena, Budapesta, Cernăuți, Cluj și Oradea a avut trimișii sei speciali la jubileu, cari cu mult entuziasm și dragoste au salutat pe veneratul jubilent, iar preoțimea din jurul Orăzii în frunte cu Il. Sa dl dr. D. Radu episcopul din loc și dl vicar V. Mangra a participat cu multă căldură. Din cuvintele adresate bătrânului gazetar, au cetit cu toții curată cinste și multă tragere de inimă față de opera de creștere culturală, inaugurată acum patru-zeci de ani și desfășurată aproape o jumătate de veac cu mari jertfe. Strălucirea bogată a multor cununi de aur și de argint și căldura cuvintelor rostite la această adunare, au fost o dovadă, că pe iângă toată indiferența de care, nu fără temei, ne plângem, totuși mai trăește în lumea noastră o fărîmă de cinste față de purtătorii condeelor. Lacrima de bucurie, ce strălucia în ochii bătrânului jubilent, poate îndemna pe cei cari se plâng de nebagare în seamă, la muncă, care se va desfășura cu tihnă și perseveranță și nici decăt în așteptarea multelor răsplate.

Noi cei grupați în jurul revistei „Luceafărul“ cari înțelegem și simțim jertfele de tot neamul, de cari e legată editarea unei reviste românești la noi,

felicităm cu dragoste opera de străduință a dlui Iosif Vulcan.

*

„Luceafărul“ cu ocaziunea aceasta a publicat portretul și biografia jubilentului, — asemenea și „Gazeta de Duminecă“ din Șimleu, precum și foaia ilustrată literară ungurească „Vasárnapi Ujság“ din Budapesta.

*

„Transilvania.“

Jubileul revistei „Familia“.

La 9 iunie n. a. c. despărțemântul „Orade“ al Asociațiunii noastre a aranjat frumoase serbări din incidentul jubileului de 40 ani al revistei beletristice „Familia“.

Cu această ocaziune s'au adas din toate părțile laude bine meritate activității dlui Iosif Vulcan, întemeietorul și redactorul „Familiei“ în timp de 40 de ani neîntrerupt.

Acest jubileu a fost numit cu tot dreptul un eveniment important în istoria stăruințelor noastre literare și culturale.

De aceea Academia Română, Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, Societatea pentru crearea unui fond de teatru român etc. s'au grăbit a trimite reprezentanți la frumoasele serbări aranjate în onoarea dlui Vulcan; iar nr. 21—22 al „Familiei“ a apărut ca numer jubilar, cu concursul Majestății Sale Regina Elisabeta a României, al Academiei Române, și al membrilor Academiei, cum și al unui numer însemnat de scriitori de seamă din România și de la noi.

ALTE FELICITĂRI.

I

Dl profesor Weigand din Lipsca a trimis jubilentului portretul seu, cu următoarea dedicație:

„Leipzig 8 Juni 1904.“

„Mit den herzlichsten Glückwünschen zum Jubiläum.“

„Prof. Weigand.“

(Românește:

„Lipsca 8 iunie 1904.“

„Cu cele mai cordiale urări de noroc la Jubileu.“

Prof. Weigand.“

II

Din felicitările trimise în ungurește, reproducem următoarea:

Igen tisztelt Uram!

Hogy ki milyen nyelven müveli az irodalmat, az eszményi szépet, az nem teszen író és író között különbséget.

Negyven esztendő mesgyéjén megállani pihe-nőre, hogy vissza tekintsünk a betűkkel szántott barázdák hosszú sorára, a melyekbe eszme mgokat vetettünk s a melyekből ideák sarjadtak elő; szép dolog s istennek ritka adománya.

En 6nt uram j6 embereinek dics6ret6b6l s 6nnek egy anyanyelv6 ellens6geinek g6ncsaib6l egyar6nt az eszm6k ember6nek ismerem, a kinek lelke emancip6l6dott a f6ldnek nevezett hangyaboly apr6 csat6roz6sainak befoly6sa al6l s ir, mert irnia adatott s jobban szereti a vir6got a kal6szn6l, b6r megbecs6li azt is.

Az 6n jubileuma teh6t nek6nk, tollforgat6knak szint6n 6nnep6nk.

Tisztel6 hive

Pal6sthy Marcell
a Magyar Vil6g szersz6t6je.

(6n rom6nește :

„Prea stimate domnule !

„Cine in ce limb6 cultiv6 literatura, idealul frumos, nu formeaz6 deosebire 6ntre scriitor și scriitor.

„A ținea popaz la r6zorul a patru-zeci de ani, ca s6 ne uit6m 6nderet spre șirul lung de brezde arate cu litere, in cari am aruncat semințe de g6ndiri și din cari au incolțit idei: este frumos și un dar rar al lui Dumnezeu.

„Eu, din laudele prietenilor dtale și din oc6rile inamicilor de aceeaș limb6 cu dta, de o potriv6 te cunosc ca pe un om al ideilor, al c6rui suflet s'a emancipat de sub inriurirea micilor h6rțuiri ale furnicarului numit p6m6nt și serie c6ci i s'a dat s6 serie și-i e mai drag6 floarea dec6t spicul, de și apreciaz6 și acesta.

„Deci jubileul dtale este pentru noi, cari m6nuim condeil, asemenea o serb6toare.

„Adict onorator

Pal6sthy Marcell

„redactorul revistei „Magyar Vil6g“.

*

Au mai sosit la redacție, cu ocaziunea jubileului, felicit6ri de la doamnele și domnii :

Parteniu Cosma, Paul Rotar, Vasile Goldiș, Judita Secula, Maria Cioban-Botiș, Aneta și Petru C6lciunar, Iosif Luchi, George Dudulescu, Dr. Elia D6ianu, Dr. M. H6rsu, R. D. Rosetti, Olga Vasile Maniu, Eugenia și V. V. Maniu, Le capitaine Alfred de Wertheimstein (rom6nește); in numele bibliotecii populare din Nereu, la marginea de la Tisa a rom6nimei: Silviu Bichiceanu, dr. Ioan Mezin, dr. Ioan Tascu; Basiliu Podoab6, Septimiu Mureșianu, Ioan Tahis.

*

O serisoare.

București in 4/21 iunie 1904.

Iubite Domnule Vulcan,

Cu o adev6rat6 pl6cere sufleteasc6 am citit cele doue numere jubulare ale „Familiei“ și-mi 6nchipuesc c6 mult trebuie s6 te fi bucurat, c6 ți-a fost dat s6 ajungi obiectul unei astfel de serb6ri. Dar această bucurie ai meritat-o, și eu la r6ndul meu nu pot dec6t s6 me unesc cu ceil6lți și s6 ve spun, Domniei-Tale și revistei Domniei-Tale: La muți ani!

Sunt de sigur cel din urm6 dintre sutele de persoane cari au venit cu ur6ri; in viața retras6 pe care o duc in zgomotoasa capital6 a țerii, m'am 6nv6țat s6 nu stau nici odat6 in r6ndurile dintii. Socotesc 6nse c6 bun6voința pe care mi-ai ar6tat-o in totdauna, 6mi o vei acord6 și acuma, ascult6nd povestirea pe care vreau s6 ți-o fac in r6ndurile ur-

m6toare. Ea-ți va ar6t6 c6t de mult datoresc eu, care sunt de aceea, cetirei „Familiei“ in dealungul anilor.

Unul din primii mei profesori de rom6nește a fost Zaharia Antinescu, un poet slab, dar dotat cu multe alte calit6ți sufletești. In casa acestui dasc6l, pe care o cercetam adesea, am v6zut primele colecții ale „Foaiei pentru minte, inim6 și literatur6“ precum și „Familia“, pe care la Ploești o mai prim6 și un alt dasc6l al meu, Ioan Romanescu. B6tr6nul Antinescu, un patriot 6necat, prinsese dragoste de mine și duminica și serb6toarea, c6nd petreceam ziua 6ntreag6 l6ng6 d6nsul, 6mi descri6 cu mult foc lupta cultural6 și politic6 a Rom6nilor din Transilvania, f6c6ndu-m6 s6 6nțeleg 6mportanța renașterii pornit6 de dincolo de Carpați. De-atunci, de prin anii 1877/78, am 6nceput s6 citesc „Familia“.

La 1881 me aflam la Cern6nți. Reposatul meu p6rinte ținea s6 me fac6 predicator, aș6 c6 m'a trimis la Cern6uțt, s6 6nv6ț nemtește, ca s6 pot fi primit apoi 6ntr'un seminar teologic din Germania. Er6 prin August. Zilele din cale afar6 de c6lduroase me f6ceau s6 petrec o parte a zilei in gr6dina public6, preg6tind la umbra plopilor b6tr6ni examenul de absolvire al clasei a IV gimnaziale, pe care trebuia s6-l dau in limba german6.

6n leg6tura de c6rți, pe care o c6ram in fiecare dimineat6 la gr6dina public6, pe l6ng6 c6rțile de studii, aveam totdauna și c6te-o carte literar6. 6ntr'una din zile ispr6visem un capitol din cristalografie și me odihnim, citind dintr'un volum din „Lepturariul rom6nesc“ al lui Aron Pumnul. Un preot b6tr6n, care se primbl6 prin aleele parcului, veni s6 se așeze l6ng6 mine, cercet6nd apoi c6rțile mele, una c6te una. C6nd a dat de c6rțile rom6nești, preotul me 6ntreb6:

— Dar de unde ești tu, fiule?

— Din Rom6nia, p6rinte.

— Cunoști pe vre-un rom6n de-aceia?

— Nu cunosc, p6rinte.

— Atunci hai cu mine. Te voi duce la societatea noastr6. Acolo vei cunoaște mai mulți din ai noștri și vei g6si c6rți și ziare rom6nești, at6t c6t o s6-ți doreasc6 inima.

L'am 6nsoțit pe veneratul preot — er6 arhimandritul Hacman — p6n6 la sediul „Societ6ții pentru cultur6 și literatura poporului rom6n din Bucovina“, aflat in apropierea catedralei. In c6suța joas6, așezat6 in fundul curții, se afl6 și locuința profesorului Ioan Bumbac, care pe atunci scotea o nou6 revist6 literar6 „Aurora“. Prezintarea se f6c6 f6r6 multe formalit6ți, bibliotecarul mi-a 6ng6duit frecventarea s6lii de lectur6, iar la plecare, s6rut6nd m6na p6rintelui Hacman, aceasta mi-a urat: S6 dea Dumnezeu s6 te faci bun rom6n!

6n cabinetul de lectur6 — la adic6 erau doue cabinete, dar in cel alt, in care erau așezate dulapurile cu c6rți, n'am 6ntrat nici odat6 — al societ6ții cern6uțene, se afl6 o mas6 mare, p6trat6, pe care erau 6tinse multe ziare rom6nești și nemtești. Acolo am 6nceput s6 citesc ziarale politice din Transilvania, „Gazeta Transilvaniei“ și „Telegraful Ro-

mân“, — dar cea mai dragă mi-a ramas „Familia“, pe care o citiam regulat, in fiecare săptămână, in căsuța joasă din strada Domnească.

La Berlin, in timpul studiilor universitare, „Familia“ o cetiam la un filolog ungar, de origină din Kecskemét, care primia revista de la un prieten al seu din Budapesta. Bietul Béla muri de tuberculoză pe la sfârșitul anului 1889, și timp de câteva săptămâni am ramas fără „Familia“, care in acele vremuri incepuse să me intereseze și dintr'un alt punct de vedere: eră unica revistă care me ținea in curent cu mișcarea noastră literară, având informații literare mult mai numeroase decât „Convorbirile Literare“, pe cari le cetiam in cabinetul revistelor bibliotecii regale din Berlin. Lipsa aceasta pe care o simțiam m'a făcut să-ți scriu, dacă nu me înșel, cam pe la inceputul anului 1890, când ai avut bună-voința de a me primi printre colaboratorii „Familiei“.

Prelângă dascălii mei, de origină din Ardeal, „Familia“ a fost organul care mi-a făcut educația patriotică. E conviugerea mea că mai cu seamă revista Domniei-Taie m'a făcut să simt așa cum trebuie să simtă ori ce român de inimă; ea m'a făcut să-mi dar seamă de binele care ni l-au dat Români de dincolo de Carpați. Și simpatia pe care o aveam pentru cauza Domniei-Voastre — simpatie deșteptată prin citirea „Familiei“ — m'a făcut ca, incepând cu anul 1887, să public câteva încercări literare in „Romänische Revue“, revistă politică publicată sub direcția dui dr. C. D. în anul din cei mai aprigi aparatori ai chestiei române Ungaria.

După cum vezi, scumpe Domnule Vulcan, revista D-Taie o citesc de mulți ani, și țiu-o mărturisesc că o citesc cu multă plăcere. Dar vremurile s'au schimbat; nu o citesc numai eu, ci și ai mei. Dumineca, când vine „Familia“, intiu o citesc copiii și — poți să o afli, dar să nu o spui și altora — câte-odată se încinge o păruială între băiat și fată: fiecare vrea să citească intiu.

S'ar părea că e ciudat lucru să afirmi că o revistă beletristică poate să facă educația patriotică a cuiva — și totuș așa este. Ei bine, onorate Domnule Vulcan, vezi că am de ce să-ți fiu recunoscător?

Primește, te rog, salutările mele cele mai respectuoase.

Dr. M. HÂRSU.

Călindearul săptămânei.

Dum. a 6-a după R. v. 5; Ev. inv. VI. lit. Mat. c. 9. v. 1—8

Ziua săptăm.	Călindearul vechiu	Călinde nou
Dumineca	27 C. P. Samson	10 Analia
Luni	28 Ad. m. s. Cr. Ion	11 Papa Piu I.
Marti	29 † Petru și Pavel	12 Portunat
Miercuri	30 † 12 SS. Ap.	13 Margareta
Joi	1 † SS. Cosma Dem.	14 Bonaventura
Vineri	2 † Așed vs. Pr.	15 Desp. ss. Ap.
Sambata	3 M. Ioan	16 Maria

Proprietar, redactor, responsabil și editor: **IOSIF VULCAN**. (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LANG IN ORADEA-MARE.

SUS AVEM INIMELE!

Dorind să dăm o icoană cât de fidelă a celor petrecute la serbarea jubileului „Familiei“, care prin concursul general ce i s'a dat a devenit o mare manifestare culturală a neamului românesc, nu ne-am mai ramas loc pentru obiceiurile noastre informaționi despre alte mișcări culturale românești de pretotindeni.

Și până când vom fi in poziția d'a relua firul intrerupt, ținem să accentuăm următoarele manifestări ale spiritului public românesc, cari au să se petreacă in curând:

Adunarea de la Putna

in Bucovina pentru serbătorirea aniversării de 400 de ani de la moartea lui Ștefan-cel-mare, inmormântat in mănăstirea de acolo.

Serbarea aceasta se va ținea la 2/15 iulie și are să fie o impunătoare manifestare, participând întreg neamul românesc, aducând prinosul devotamentului.

La serviciul divin va celebra însuș Eminentă Sa arhiepiscopul și mitropolitul dr. Vladimir de Repta, iar discursul festiv se va pronunța de cătră dl profesor universitar dr. Demetriu Oneiul.

Afară de aceste doue puncte marcante, programa serbării ofere multe momente solemne, la cari și tinerimea noastră va avea un rol însemnat. Vom da amenunte in nr. viitor.

La noi in țară in viața noastră culturală, avem să notăm

Sedința plenară a secțiunilor Asociațiunii

pentru literatura română și cultura poporului român, care se va întruni la Sibiu in 6/19 iulie, având să discute multe chestiuni importante privitoare la progresul nostru pe toate terenele.

In luna viitoare, la 15/28 august și zilele viitoare se va ținea in Brad

Adunarea fondului de teatru,

pentru care confracții noștri din acele părți fac mari pregătiri și care — după toate semnele — are să fie o imposanta serbare culturală românească.

Adunarea Asociațiunii

anul acesta se va ținea in Banat și anume la Timișoara in 8/21 septembrie, oferind un nou privilegiu fraților bănățeni a se afirma pe terenul cultural românesc.

Ne aflăm dar in ajunul unor mari evenimente culturale naționale. Publicul românesc, care in timpul din urmă a luat un avânt, de sigur va fi la postul seu. Toți avem să ne facem datoria, toți avem să luăm parte la intrunirile noastre culturale, căci numai astfel se va putea atinge succesul dorit.

Sus avem inimele!

Avis abonanților noștri. Cu numerul acesta se încheie semestrul ianuarie—iunie. Rugăm pe toți aceia ale căror abonamente espiră acum să binevoiască a le înnoi de timpuriu, căci abonamentele se plătesc înainte, numai astfel putând să susținem foaia.